

Załącznik nr 3.

AUTOREFERAT

**przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych, w szczególności określonych
w art. 16, ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule
naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki**

(Dz. U. z 2017, poz. 1789 z późn. zm.)

Dr Katarzyna Wójtowicz
Katedra Finansów Publicznych
Wydział Ekonomiczny
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

KU

Spis treści:

1 Dane osobowe	3
2 Posiadane dyplomy i stopnie naukowe	3
3 Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	3
4 Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.)	4
4.1 Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego	4
4.2 Uzasadnienie podjęcia badań.....	4
4.3 Problem badawczy, cele, hipotezy, zakres badań i metody badawcze	8
4.4 Układ pracy.....	10
4.5 Osiągnięte rezultaty	12
4.6 Wkład do dorobku naukowego	25
5 Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych	28
5.1 Charakterystyka ilościowa osiągnięć naukowo-badawczych.....	28
5.2 Obszary zainteresowań naukowo-badawczych	30
5.3 Realizacja projektów badawczych.....	41
5.4 Uczestnictwo w konferencjach naukowych	44
5.5 Recenzje prac naukowych	46
5.6 Nagrody za osiągnięcia naukowe	46
5.7 Współpraca z zagranicą	46
6 Działalność dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna	47

KW

1 Dane osobowe

Imię i Nazwisko: **Katarzyna Aleksandra Wójtowicz**

Miejsce zatrudnienia: Katedra Finansów Publicznych, Wydział Ekonomiczny

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin

2 Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

2005–dyplom doktora nauk ekonomicznych, stopień naukowy nadany uchwałą Rady Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w dniu 17 lutego 2005 r. na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej na temat; *System opodatkowania nieruchomości w Polsce i kierunki jego zmiany*, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Alicji Pomorskiej, obrona doktoratu z wyróżnieniem

2003–dyplom ukończenia menedżerskich dwusemestralnych studiów podyplomowych w zakresie „*Wyceny i zarządzania nieruchomościami*”; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie-Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego

2000-dyplom magistra ekonomii, tytuł uzyskany w dniu 6 czerwca 2000 r. , potwierdzony dyplomem ukończenia 5-letnich studiów magisterskich na kierunku *Ekonomia* prowadzonym na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studia ukończone z wynikiem bardzo dobrym.

3 Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

01.06.2005 r. – nadal

Adiunkt

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Zakład Finansów (do 31.08.2008)/Katedra
Finansów Publicznych (od 1.09.2009 r.)

Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie

01.02. 2007r.- 30.06.2007r.

Pracownik dydaktyczny (umowa zlecenia)

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

01.10.2001 r. do 31.05.2005 r.

Asystent

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Zakład Finansów Wydziału Ekonomicznego
UMCS w Lublinie

01.02.2002 r. – 30.06.2008 r.

Pracownik dydaktyczny (umowa zlecenia),

Puławska Szkoła Wyższa w Puławach

01.10.1999 r. do 30.09.2000 r.

Stażysta

Uniwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej w Lublinie

Zakład Finansów Wydziału Ekonomicznego
UMCS w Lublinie

4 Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.)

4.1 Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Jako podstawę wniosku habilitacyjnego przedkładam monografię:

Katarzyna Wójtowicz, *Uwarunkowania i pomiar stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin 2019, ss. 430 (ISBN 978-83-227-9205-6).

Recenzentem wydawniczym monografii był prof. dr hab. Krzysztof Surówka (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

4.2 Uzasadnienie podjęcia badań

Powodem do podjęcia badań nad stabilnością fiskalną jednostek samorządu terytorialnego (JST) jest **waga i aktualność** tej problematyki badawczej oraz specyficzne trudności towarzyszące analizowaniu tego zjawiska, które czynią je ambitnym wyzwaniem badawczym.

Zagadnienie „stabilności” absorbuje ekonomistów w zasadzie od czasów uformowania się nowożytnej myśli ekonomicznej. Termin „stabilność” jest wykorzystywany praktycznie we wszystkich obszarach i dziedzinach naukowych, w tym w dyscyplinach ekonomii i finansów, ale nawet tutaj nie jest rozumiany w sposób jednorodny i bywa definiowany odmiennie w zależności od przyjętej perspektywy badawczej (mikro- i makroekonomicznej, krótko- i długookresowej, statycznej i dynamicznej, pozytywnej i normatywnej itd.).

Wzrost zainteresowania tą tematyką wśród naukowców i praktyków gospodarczych nastąpił w ostatnim dwudziestoleciu XX w. oraz w okresie trwania i po zakończeniu wielkiego (globalnego) kryzysu finansowego i ekonomicznego, który w 2007 r. objął niemal całą światową gospodarkę. *Skutki zjawisk kryzysowych* okazały się bardzo rozległe, a jednym z nich był pokaźny wzrost deficytu budżetowego i długu publicznego w większości państw, będący efektem nie tylko działania automatycznych stabilizatorów koniunktury, ale także stosowania dyskrecjonalnych instrumentów stabilizacyjnych. Co więcej, czynnik cykliczny zazwyczaj nie stanowił jedynej przesłanki przyrostu zadłużenia, ponieważ w wielu krajach nałożyły się na niego współlistniejące przyczyny o charakterze strukturalnym, w tym niekorzystne trendy demograficzne. Wszystko to wzmogło obawy o rzeczywistą zdolność władz publicznych do skutecznego i efektywnego wypełniania głównych zadań i funkcji publicznych przy zachowaniu długoterminowej zdolności do regulacji zobowiązań finansowych.

Motywacją do podjęcia tematu badawczego związanego ze stabilnością fiskalną było także pewne „rozdroże” *konceptyjne*, przed którym stanęła ekonomia głównego nurtu w obliczu turbulencji targających współczesne systemy gospodarcze (Owsiak 2016). Pojawiły się wątpliwości dotyczące wyboru właściwej drogi wyjścia z kryzysu. Część badaczy upatrywała rozwiązania w ekonomii keynesowskiej i neokeynesowskiej, podczas gdy inni to właśnie w zaleceniach tego nurtu doszukiwali się przyczyn przedłużenia i nasilenia negatywnych następstw kryzysu ekonomicznego dla gospodarki. Z drugiej strony zwolennicy paradygmatu neoliberalnego lansowali oparte na koncepcji ricardiańskiej ekwiwalencji niekeynesowskie podejście do finansów publicznych. Ono także spotykało się jednak z krytyką, tym bardziej, że założenia tej teorii podważył nawet jeden z jej wcześniejszych propagatorów (Perotti

KW

2011). W tym kontekście pewnym panaceum mogą stać się postulaty powstałej na przełomie XX i XXI w. stosunkowo nowej dyscypliny naukowej, jaką jest ekonomia zrównoważonego rozwoju (*sustainable economic*) i rozwijającego się na jej podstawie paradygmatu zrównoważonych/stabilnych finansów publicznych (*sustainable public finance*) (Cieślukowski 2017; Alińska, Frydrych i Klein 2018). Koncentruje się on nie tylko poszukiwaniu równowagi między wydatkami publicznymi i źródłami ich finansowania, ale przede wszystkim na zapewnieniu współmierności pomiędzy równowagą fiskalną a korzyściami społecznymi i gospodarczymi, przy efektywnym wykorzystaniu różnych zasobów (w tym: środowiskowych, antropologicznych, społecznych, ekonomicznych, kulturowych), przy zachowaniu sprawiedliwości (równomierności) międzypokoleniowej (*intergenerational fairness/equity*).

Do niedawna kwestią zajmującą zarówno badaczy, jak i praktyków gospodarczych była przede wszystkim stabilność fiskalna rozpatrywana ramach systemu finansów publicznych jako całości, bez szczególnego odnoszenia się do jego poszczególnych komponentów, w tym finansów podsektora samorządowego, a w jego ramach – do pojedynczych samorządów. Niemniej nasilające się w efekcie *postępujących procesów decentralizacyjnych* wzajemne powiązania finansowe między jednostkami samorządu terytorialnego (JST) a szczeblem centralnym oraz rosnące znaczenie samorządu w systemach ustrojowych i ekonomicznych większości współczesnych państw spowodowały, że dostrzeżono wagę stabilności fiskalnej również na poziomie jednostek terytorialnych. Jest to niezwykle istotne, ponieważ w większości państw to samorzady – zgodnie z regułą subsydiarności – są najważniejszymi dostawcami usług publicznych i społecznych. Ponadto jednostki samorządowe stały się głównymi kreatorami procesów rozwojowych w skali lokalnej, co znajduje potwierdzenie m.in. w przyjętej na Światowym Szczycie Ziemi ONZ w Sprawie Środowiska i Rozwoju (UN 1992) Agendzie 21 (1992) oraz w polityce regionalnej Unii Europejskiej, która najwięcej środków z funduszy strukturalnych kieruje właśnie do samorządów.

Nie można wreszcie pominąć tego, że na zainteresowanie problematyką stabilności fiskalnej JST wpłynęły dodatkowo nasilające się od połowy XX w. procesy globalizacji i integracji europejskiej, skutkujące „*umiędzynarodowieniem*” samorządu terytorialnego, a także tendencje do regionalizacji jako sposobu wykonywania zadań publicznych. Ich następstwem stało się osłabienie znaczenia formalnych granic terytorialno-administracyjnych na rzecz rosnącej roli dynamicznego, zmiennego w czasie i w przestrzeni, układu powiązań między jednostkami terytorialnymi, które nabrały cech systemów otwartych, pozostających w stałej interakcji z otoczeniem. W warunkach postępującej globalizacji oraz przy zacieśniającej się integracji w Unii Europejskiej tylko wyposażone w znaczne kompetencje, zasobne pod względem dochodowym i wiarygodne finansowo jednostki samorządowe mogły konkurować na globalnym rynku oraz sprawnie aplikować o unijne środki pomocowe. Należy przy tym wziąć pod uwagę to, że „umiędzynarodowienie” budżetów samorządowych, oprócz pozytywnych następstw związanych ze zwiększeniem możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, narażało JST na szczególne ryzyko z tym związane, które mogło zagrażać ich bezpieczeństwu finansowemu.

Trzeba także wspomnieć o tym, że wpływ na wybór tematu badawczego miały także specyficzne problemy nękające system finansów samorządowych w Polsce. Zadłużenie sektora samorządowego ogółem stanowi obecnie jedynie niewiele ponad 7% państwowego długu publicznego, niemniej jednak to na jednostkach samorządowych ciąży obowiązek wykonywania wielu newralgicznych zadań publicznych, np. w sferze oświaty, pomocy społecznej, czy ochrony zdrowia. JST pozostają przy tym najpoważniejszym inwestorem w sektorze publicznym, a realizowane przez nie inwestycje (których wartość w okresie największego boomu inwestycyjnego lat 2009-2010 przekraczała 40 mld zł) stanowią swoiste

„koło zamachowe” polskiej gospodarki i jeden z kluczowych czynników sprawczych wzrostu PKB. Tymczasem system finansowania zadań samorządowych JST opiera się w przeważającej części na transferach (w formie dotacji i subwencji) przekazywanych z budżetu państwa. Wejście w życie indywidualnego wskaźnika zadłużenia (IWZ) w roku 2014 przyczyniło się wprawdzie do zwiększenia nadwyżek operacyjnych w budżetach samorządowych oraz do spadku relacji długu do dochodów. Niemniej jednak negatywną tendencją jest obserwowane od tego czasu naciąganie statystyk, m.in. poprzez zawyżanie dochodów ze sprzedaży majątku, „rolowanie” długów samorządowych, czy też stosowanie tzw. „niestandardowych operacji finansowych”, co zaciemnia rzeczywisty obraz sytuacji finansowej w sektorze samorządowym i maskując istniejące problemy i może prowadzić do ich kumulacji w przyszłości. Okoliczności te dowodzą, że skupienie się jedynie na ustawowych ograniczeniach zadłużenia JST nie daje jeszcze podstaw do stwierdzenia, że długoterminowa stabilność fiskalna w sektorze samorządowym jest w pełni zachowana i że nie jest on narażony na przyszłe problemy związane z niewypłacalnością.

Moja motywacja do podjęcia tego tematu badawczego wiązała się również ze specyficznymi **trudnościami** towarzyszącymi analizowaniu problematyki stabilności fiskalnej na poziomie jednostek samorządowych i **brakiem ich rozwiązania** w dotychczasowych opracowaniach naukowych.

Po pierwsze, dotyczą one *konceptualizacji* pojęcia „*stabilność fiskalna JST*”, w odniesieniu do którego w piśmiennictwie naukowym stosuje się wiele różnych sformułowań o odmiennym zabarwieniu znaczeniowym. Niektórzy uważają, że jest to termin z zakresu „nie nauki, lecz sztuki” (Bird 2006), a zjawisko to pozostaje dość abstrakcyjnym „płynnym i dynamicznym procesem” (Jacob, Hendrick 2013). Co więcej, z uwagi na specyficzne uwarunkowania instytucjonalne i fiskalne, w ramach których funkcjonują jednostki samorządowe na tle pozostałych podmiotów publicznoprawnych, nie jest w pełni możliwe proste zaadaptowanie metod analizy stabilności fiskalnej wykorzystywanych na szczeblu krajowym, czy międzynarodowym. Jedną z przyczyn trudności w interpretacji terminu „stabilność fiskalna” są problemy związane z przekładem na język polski jego angielskiego odpowiednika „*fiscal sustainability*”. Najczęściej wykorzystywanym polskim tłumaczeniem słowa *sustainable* jest (używany zwłaszcza w literaturze dotyczącej rozwoju ekonomicznego) przymiotnik „zrównoważony”. Stosowanie tego określenia w odniesieniu do dziedziny, jaką są finanse publiczne, nasuwa jednak skojarzenie ze stanem, w którym dochody publiczne są równe wydatkom publicznym. Takie podejście zawęża rozumienie stabilności fiskalnej do dość wąsko ujmowanej równowagi budżetowej (*fiscal balance*) i tym samym pozbawia ją wielu ważnych treści znaczeniowych

Po drugie, należy wskazać również na problemy z *operacjonalizacją* stabilności fiskalnej JST i jej oceną. Przesądzenie o stabilności lub o jej braku na podstawie pojedynczych wskaźników pochodzących z budżetu JST, sprawozdania finansowego, czy nawet prognoz finansowych nie jest poprawne. Nietrafne jest także zawężanie analizy stabilności jedynie do możliwości wywiązywania się przez władze samorządowe ze zobowiązań finansowych, ponieważ JST nie mogą ogłosić upadłości, gdy staną się niewypłacalne, a konieczność świadczenia przez nie usług publicznych i społecznych na rzecz mieszkańców wynika wprost z przepisów prawnych i nie może być dowolnie kształtowana w zależności od posiadanych zasobów finansowych. Trudności związane z pomiarem stabilności fiskalnej przejawiają się też w braku powszechnie akceptowanych standardów jej oceny, co jest bardzo ważne wobec znacznego zróżnicowania jednostek samorządowych pod względem wielkości, charakteru, czy realizowanych zadań publicznych.

Po trzecie, komplikacje dotyczą możliwości rozpoznania *czynników oddziałujących na stabilność fiskalną poszczególnych samorządów*, a zwłaszcza określenia skali i kierunków tego wpływu, co wydaje się szczególnie istotne z punktu widzenia tworzenia efektywnych systemów „wczesnego ostrzegania” przed utratą stabilności oraz dla doboru właściwych instrumentów jej ochrony zarówno na szczeblu pojedynczych JST, jak i całego państwa. Należy przy tym pamiętać, że utrzymywanie stabilności fiskalnej nie jest celem samym w sobie, lecz stanowi jeden z warunków umożliwiających trwały i zrównoważony rozwój wspólnoty samorządowej na płaszczyźnie ekonomicznej, społeczno-demograficznej, środowiskowo-przestrzennej i instytucjonalnej. Jednocześnie wszystkie powyższe wymiary funkcjonowania JST oddziałują na stabilność finansów samorządowych, powodując, że między stopniem rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki terytorialnej a stabilnością jej finansów występuje sprzężenie zwrotne. W jego następstwie może dochodzić do wzmocnienia intensywności wzajemnych interakcji, co utrudnia jednoznaczne ustalenie, co jest przyczyną, a co skutkiem. Osobnym problemem jest możliwość wyodrębnienia wpływu na stabilność fiskalną czynników endogenicznych, decydujących o specyfice, przewadze i zdolnościach rozwojowych poszczególnych jednostek samorządowych, od oddziaływania czynników egzogenicznych, które stanowią dla wszystkich samorządów źródło podobnych szans i zagrożeń. Rozróżnienie obu typów uwarunkowań ma szczególne znaczenie dla zachowania prewencyjnego i naprawczego charakteru stabilności fiskalnej, przejawiającego się w zdolności dostosowywania się lokalnej polityki fiskalnej do impulsów i bodźców płynących z jej otoczenia.

Jak już wspomniałam, opisane powyżej dylematy i trudności nie zostały jak dotąd kompleksowo ustrukturyzowane oraz rozstrzygnięte w piśmiennictwie naukowym. W szczególności dostrzegam istnienie co najmniej trzech luk badawczych.

Pierwsza z nich, będąca przesłanką do podjęcia przeze mnie wysiłku badawczego, przejawia się niedostatkiem opracowań ujmujących w sposób kompleksowy problematykę stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego w aspekcie wykraczającym poza zagadnienia odnoszące się jedynie do zdolności JST do terminowego regulowania oraz obsługi krótko- i długoterminowych zobowiązań finansowych.

Druga dotyczy braku prac badawczych w dziedzinie metod pomiaru stabilności fiskalnej JST, a zwłaszcza wypracowania odpowiednich standardów (norm) jej oceny, uwzględniających szerszą perspektywę niż tylko reguły określone w przepisach prawnych, czy kryteria przyjęte przez banki lub agencje ratingowe.

Trzecia luka przejawia się w skromnej liczbie publikacji poświęconych różnym (głównie pozafinansowym) czynnikom oddziałującym na kondycję i stabilność finansów samorządowych. Zdecydowanie częściej inicjowane są bowiem w literaturze przedmiotu badania odwrotnej zależności, tj. wpływu stanu finansów samorządowych na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego badanych JST. Ponadto, nawet w przypadku podejmowania analiz empirycznych w zakresie uwarunkowań sytuacji finansowej na poziomie samorządowym dość częstą praktyką jest łączenie miar *stricte* finansowych ze wskaźnikami o charakterze niefinansowym, co może „zaburzać” wyniki i nie pozwala na jednoznaczne odróżnienie samej oceny stabilności fiskalnej od czynników ją determinujących.

KN

4.3 Problem badawczy, cele, hipotezy, zakres badań i metody badawcze

W kontekście zidentyfikowanych luk badawczych sformułowałam problem badawczy, którym jest **złożona natura stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego, wymagająca zastosowania adekwatnych metod jej pomiaru, pozwalających na uwzględnienie specyfiki funkcjonowania poszczególnych samorządów.**

Prezentowana jako osiągnięcie monografia ma charakter teoretyczno-empiryczny, przy czym wnioski formułowane przeze mnie w części teoretycznej odnoszą się do ogółu jednostek samorządu terytorialnego, natomiast część empiryczna dotyczy przede wszystkim jednostek szczebla gminnego w Polsce.

Na tle podjętego problemu badawczego głównym celem podjętych przeze mnie badań było **wykazanie wielowymiarowości zjawiska stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego, dokonanie jej oceny oraz rozpoznanie czynników ją determinujących na poziomie jednostek samorządu gminnego w Polsce.**

Za cele pomocnicze o charakterze teoriopoznawczym, służące realizacji celu głównego, uznałam:

- hierarchizację i uporządkowanie pojęć wykorzystywanych do określenia stabilności fiskalnej w piśmiennictwie naukowym,
- konceptualizację stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego na tle innych terminów stosowanych do obiektywizacji sytuacji finansowej JST,
- zidentyfikowanie systemowych uwarunkowań stabilności fiskalnej JST,
- usystematyzowanie czynników oddziałujących na stabilność fiskalną jednostek samorządowych,
- rozpoznanie potencjalnych metod pomiaru stabilności fiskalnej JST i określenie ich głównych zalet i wad.

Celem pomocniczym o charakterze metodologicznym było opracowanie modelowego ujęcia opisującego zależności pomiędzy elementami składowymi struktury fiskalnej jednostki samorządowej a jej środowiskiem wewnętrznym i otoczeniem zewnętrznym, które posłużyło do stworzenia autorskiej koncepcji pomiaru stabilności fiskalnej gmin w Polsce.

Z kolei za cele cząstkowe o charakterze empirycznym przyjąłam:

- 1) dokonanie oceny stabilności fiskalnej jednostek samorządu gminnego z uwzględnieniem roli jej poszczególnych wymiarów związanych z: wypłacalnością krótko i długoterminową, wypłacalnością z zakresu usług publicznych, wypłacalnością budżetową (elastycznością, trwałością i samodzielnością finansową), rozwojem lokalnym oraz sprawiedliwością międzypokoleniową,
- 2) zidentyfikowanie różnic w zakresie stabilności fiskalnej oraz roli poszczególnych wymiarów dla jej osiągnięcia i utrzymania w odmiennych typach administracyjnych gmin,
- 3) określenie wpływu czynników wewnętrznych (wynikających z endogenicznego potencjału społeczno-ekonomicznego) i zewnętrznych (płynących z otoczenia) na wahania stabilności fiskalnej badanych gmin w czasie;
- 4) wskazanie wybranych istotnych statystycznie zmiennych ekonomicznych, społeczno-demograficznych, instytucjonalnych oraz środowiskowo-przestrzennych stanowiących kluczowe determinanty stabilności fiskalnej gmin

XW

Przyjętą przeze mnie główną hipotezę badawczą, można opisać następującym stwierdzeniem: **Stabilność fiskalna jednostek samorządu terytorialnego ma złożony i wielowymiarowy charakter, będący wypadkową nie tylko uwarunkowań systemowych tkwiących w samym sektorze finansów publicznych, ale także czynników płynących spoza niego, o zróżnicowanym charakterze i źródłach pochodzenia.**

Hipotezie głównej podporządkowałam następujące hipotezy szczegółowe, które zostały przeze mnie poddane weryfikacji w części empirycznej monografii:

H1: Zachowanie wypłacalności długoterminowej nie jest warunkiem wystarczającym do zapewnienia stabilności fiskalnej polskich gmin, ponieważ do jej zagwarantowania wymagany jest harmonijny rozwój wszystkich wymiarów badanego zjawiska.

H2: Istnieje związek między zakresem stabilności fiskalnej a typem administracyjnym oraz wielkością gminy.

H3: Stabilność fiskalna gmin podlega wahaniom w czasie, przy czym ich amplituda jest odmienna w różnych typach gmin.

H4: Zmiany zakresu stabilności fiskalnej gmin w poszczególnych typach gmin są w różnym stopniu wywoływane przez wpływ czynników wewnętrznych (wywodzących się z ich endogenicznego potencjału) i zewnętrznych (pochodzących z ich otoczenia).

H.5: Zakres stabilności fiskalnej polskich gmin jest w największym stopniu objaśniany przez czynniki o charakterze ekonomicznym i demograficznym, przy czym ich wpływ jest zróżnicowany w odmiennych typach gmin.

W części empirycznej monografii skoncentrowałam się na jednostkach samorządu gminnego w Polsce, a zakres czasowy badań dotyczył lat 2006–2017. Badaniem objęłam wszystkie gminy w Polsce wraz z miastami na prawach powiatu, tj. według stanu na koniec 2017 r. – łącznie było to 2478 jednostek¹ (w tym 66 miast na prawach powiatu, 237 gmin miejskich, 616 gmin miejsko-wiejskich, 1559 gmin wiejskich). Zawężenie analizy do jednostek samorządu gminnego można uzasadnić następującymi przesłankami. Po pierwsze, gminy posiadają (na tle pozostałych typów JST) stosunkowo wysoką samodzielność finansową i dysponują najszerszym katalogiem instrumentów polityki budżetowej (w tym podatków lokalnych), które mogą być przez nie wykorzystywane do minimalizowania negatywnych impulsów płynących z otoczenia zewnętrznego oraz stymulowania rozwoju lokalnego w jego poszczególnych wymiarach. Po drugie, na gminach spoczywa ciężar wykonywania najważniejszych zadań publicznych służących zaspokojeniu potrzeb wspólnoty samorządowej, w związku z czym to w tych jednostkach w największej mierze urzeczywistnia się kluczowa dla oceny stabilności fiskalnej zdolność do ich efektywnej realizacji. Po trzecie, gminy stanowią najbardziej heterogeniczny szczebel spośród trzech szczebli podziału terytorialnego w Polsce i wykazują się wysokim stopniem zróżnicowania uwarunkowań społeczno-gospodarczych, demograficznych czy środowiskowo-przestrzennych, które są ważnymi czynnikami w objaśnianiu różnic w zakresie stabilności fiskalnej tych jednostek samorządowych. W efekcie wpływ tych czynników na stabilność fiskalną w przypadku jednostek samorządu gminnego w porównaniu do innych typów JST w Polsce jest łatwiejszy do uchwycenia. W celu lepszego odzwierciedlenia tych dysproporcji wszystkie gminy, m.in. zgodnie z podejściem proponowanym przez Zafry-Gómez i in. (2009) zostały sklasyfikowane w możliwie jednorodne grupy porównawcze – w pierwszej kolejności według kryterium administracyjno-rodzajowego (w podziale na gminy wiejskie, gminy miejsko-wiejskie, gminy miejskie oraz miasta na prawach powiatów), a następnie na

¹ W latach 2010–2014 było to 2479 jednostek.

podstawie wielkości populacji, przy wykorzystaniu wartości granicznej w postaci mediany liczby ludności, dzielącej każdą z kategorii rodzajowych na dwie dodatkowe grupy: gminy z wielkością populacji do oraz powyżej mediany.

W pracy połączyłam studia teoretyczne z badaniami empirycznymi, w szczególności zaś wykorzystałam metodę krytycznego przeglądu literatury przedmiotu oraz krytycznej analizy aktów prawnych i raportów instytucji międzynarodowych, jak również metodę analizy opisowej i porównawczej. W części empirycznej skorzystałam z metod statystyki opisowej, a także *wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP)*, która posłużyła do skonstruowania syntetycznego *Indeksu Stabilności Fiskalnej (fiscal sustainability index- FSI)*. Uzasadnieniem dla wyboru WAP jest to, że umożliwiała ona dokonanie wszechstronnej oceny stabilności fiskalnej badanych gmin przy uwzględnieniu jej zróżnicowanych wymiarów, a nie tylko pojedynczych wskaźników (czy mierników). Metoda ta pozwoliła na przeprowadzenie hierarchizacji jednostek samorządu gminnego na podstawie ich specyficznych atrybutów. Umożliwiła także dokonanie oceny zakresu stabilności fiskalnej w konkretnych jednostkach samorządowych poprzez jego porównanie z innymi, podobnymi samorządami. Z kolei w celu zidentyfikowania wybranych istotnych statystycznie zmiennych objaśniających stabilność fiskalną JST oraz jej zmienność w czasie zastosowałam *analizę regresji danych panelowych*, co pozwoliło na połączenie dwóch wymiarów: czasowego i przekrojowego. Przesłanką do wykorzystania modeli panelowych była możliwość przeprowadzenia analizy przekrojowej ukierunkowanej na wyodrębnienie różnic między badanymi JST, które są efektem działania specyficznych „wspólnych” uwarunkowań. Z tego powodu heterogeniczność podmiotów była zasadniczym założeniem tego podejścia badawczego.

Do realizacji badań empirycznych- z uwagi na znaczną liczbę badanych JST oraz wiele wykorzystanych wskaźników- wykorzystałam programy do statystycznej analizy danych (program STATISTICA 12, program GRETL). To z kolei spowodowało, że zakres danych został ograniczony do informacji dostępnych w wersji elektronicznej i nadających się do dalszego przetworzenia, tj. danych pochodzących z gromadzonych przez Ministerstwo Finansów (MF) sprawozdań budżetowych i finansowych oraz ze skonsolidowanego bilansu gmin, a także z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS).

4.4 Układ pracy

Układ opracowania został przeze mnie podporządkowany przyjętym celom i hipotezom badawczym. Struktura ma charakter dualny – obejmuje część teoretyczną i empiryczną. Monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający. Zaprezentowałam w nim różne poglądy naukowe na zjawisko stabilności, uwzględniające odmienne perspektywy badawcze obszaru nauk ekonomicznych. Na początku scharakteryzowałam pojmowanie stabilności w teorii ekonomii, głównie w kontekście stabilności mikro- i makroekonomicznej, w ujęciu statycznym i dynamicznym, w horyzoncie krótko- i długookresowym, z punktu widzenia ekonomii pozytywnej (opisowej) i normatywnej (postulatywnej, wartościującej). Odniosłam się także do problemu stabilizacji gospodarczej, rozumianej jako proces przywracania równowagi makroekonomicznej, czy realizacji przez państwo funkcji stabilizacyjnej. Rozważania prowadziłam w kontekście dwóch głównych paradygmatów ekonomii głównego nurtu, tj. klasycznego (i neoklasycznego) oraz keynesowskiego (i nowego keynesizmu). W dalszej części rozdziału przedstawiłam podejście do stabilności w teorii nauki finansów, gdzie kwestia ta jest rozpatrywana przede wszystkim w aspekcie stabilności finansowej, której definicję i rozumienie ukazałam na tle postępującego zjawiska finansjalizacji gospodarki. Podkreśliłam przy tym szczególną odpowiedzialność państwa i jego instytucji za działania na rzecz utrzymania stabilności finansowej, która wykazuje cechy typowe dla tzw. dobra

publicznego. Zaprezentowałam też interdyscyplinarne podejście do stabilności, lansowane w dorobku ekonomii zrównoważonego rozwoju. W ostatniej części rozdziału skoncentrowałam się już tylko na stanowiącym przedmiot przedkładanej monografii zagadnieniu stabilności fiskalnej (finansów publicznych). Na tle prezentacji historycznej ewolucji podejścia do tej kwestii w teorii finansów publicznych sformułowałam współczesne cechy (atrybuty) tej stabilności oraz wskazałam jej elementy składowe (obszary/sfery) i zasadnicze wymiary.

W rozdziale drugim skupiłam się na systemowych uwarunkowaniach stabilności fiskalnej, wynikających z dorobku teorii federalizmu fiskalnego oraz polskich rozwiązań ustrojowo-prawnych. Omówiłam przesłanki zainteresowania tą problematyką badawczą oraz argumenty przemawiające za potrzebą wydzielenia zagadnień dotyczących stabilności fiskalnej JST z ogółu rozważań poświęconych stabilności całego sektora finansów publicznych. W dalszej części sformułowałam definicję stabilności fiskalnej jednostek samorządowych na tle wielu innych stosowanych w literaturze przedmiotu pojęć używanych w celu obiektywizacji sytuacji finansowej JST, wykazując jej swoiste cechy. Podjęłam także próbę zidentyfikowania ogólnych wymogów sprzyjających osiągnięciu stabilności, jak również towarzyszących jej barier w nurcie federalizmu fiskalnego pierwszej i drugiej generacji, a następnie skonfrontowałam te postulaty teoretyczne z wybranymi komponentami systemu finansów samorządowych w Polsce. Skoncentrowałam się na trzech głównych obszarach stanowiących systemowe uwarunkowania stabilności: sferze podziału zadań publicznych i repartycji zasobów finansowych między państwo a samorząd terytorialny oraz na aspekcie ograniczeń budżetowych reglamentujących zakres, formy i sposoby korzystania ze środków pożyczkowych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdział trzeci został przeze mnie poświęcony analizie czynników oddziałujących na stabilność fiskalną jednostek samorządu terytorialnego. W pierwszej części dokonałam ich klasyfikacji według różnych kryteriów, z których dla celów dalszych rozważań wybrałam przede wszystkim: (1) kryterium charakteru czynnika, na podstawie którego wyodrębniłam czynniki instytucjonalne, ekonomiczne, demograficzno-społeczne i środowiskowo-przestrzenne; (2) kryterium źródeł pochodzenia, pozwalające na wskazanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych. W dalszej części rozdziału przeprowadziłam pogłębioną charakterystykę: instytucjonalnych, ekonomicznych (wynikających z sytuacji gospodarczej kraju oraz z wewnętrznego potencjału poszczególnych JST) demograficznych i społecznych oraz środowiskowo-przestrzennych determinant stabilności fiskalnej JST. Ponadto na podstawie obszernego przeglądu dotychczasowych wyników badań empirycznych wyeksponowałam kierunki możliwego wpływu tych czynników na finanse jednostek terytorialnych. Podsumowanie rozważań stanowi zestawienie wyników polskich i zagranicznych badań empirycznych poświęconych tym zagadnieniem.

W rozdziale czwartym poruszyłam zagadnienia związane z pomiarem stabilności fiskalnej w jednostkach samorządu terytorialnego. Przedstawiłam istotę i główne cele tego pomiaru oraz zaprezentowałam główne przyczyny wzrostu jego znaczenia. Wskazałam też główne źródła trudności wiążące się z takim pomiarem, które przejawiają się zarówno w braku właściwego podejścia metodycznego, w tym ogólnie akceptowanych ram teoretycznych i sposobów doboru mierzalnych obiektów (cech), jak i w niepowodzeniach towarzyszących próbom wdrożenia tych rozwiązań do praktyki oraz wykorzystania ich w funkcji prewencyjnej w celu przeciwdziałania destabilizacji finansów samorządowych. Dodatkowo szerzej omówiłam wymiary stabilności fiskalnej JST, które w części empirycznej monografii posłużyły do jej ewaluacji w jednostkach samorządu gminnego w Polsce. Mając na względzie dynamiczny charakter stabilności fiskalnej, odniosłam się także do kwestii oceny skali możliwości adaptacyjnych finansów samorządowych, czego wyrazem jest charakterystyka – istotnych z punktu widzenia poruszonego problemu badawczego – takich zagadnień, jak:

podatność JST na ryzyko finansowe oraz zakres posiadanego przez nie luzu fiskalnego. Na podstawie studium literatury przedmiotu dokonałam ogólnej charakterystyki miar stabilności fiskalnej, a także zidentyfikowałam dwa zasadnicze podejścia do tego zagadnienia, tj. metody oparte na analizach wskaźników oraz metody odwołujące się do zagregowanej (syntetycznej) miary stabilności fiskalnej. Wskazałam przy tym główne zalety i wady obu sposobów jej pomiaru.

W rozdziale piątym wyjaśniłam metodykę badań empirycznych, a w szczególności uzasadnienie ich podjęcia oraz stojące przed nimi cele. Ponadto: zaprezentowałam ogólny model badawczy oraz przyjęte hipotezy; scharakteryzowałam procedurę badawczą wraz z objaśnieniem głównych przesłanek wykorzystania metod i narzędzi badawczych, w tym wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP) oraz analizy regresji danych panelowych. Przedstawiłam kolejne fazy prowadzonych badań, na które złożyły się dwa etapy: (1) etap pierwszy, podczas którego przy wykorzystaniu metod WAP skonstruowałam syntetyczny Indeks Stabilności Fiskalnej (FSI), pozwalający na ocenę stabilności fiskalnej poszczególnych gmin na tle ich grup odniesienia oraz na analizę jej zmian w czasie przy uwzględnieniu wpływu uwarunkowań zewnętrznych (tj. oddziałujących w podobny sposób na wszystkie JST) i wewnętrznych (specyficznych dla poszczególnych gmin); (2) etap drugi, w trakcie którego za pomocą regresji danych panelowych wyłoniono istotne statystycznie zmienne wpływające na stabilność fiskalną polskich gmin.

W zakończeniu omówiłam uzyskane wyniki badań oraz sformułowałam syntetyczne wnioski. Odniosłam się także do oceny stopnia realizacji celów badawczych i zweryfikowałam postawione hipotezy badawcze.

4.5 Osiągnięte rezultaty

W efekcie dokonanego przeglądu dorobku literatury z zakresu ekonomii i finansów, a przede wszystkim kierunków ewolucji poglądów na kwestię stabilności fiskalnej dokonałam *hierarchizacji i uporządkowania* pojęć wykorzystywanych do określenia tego zjawiska stosowanych w piśmiennictwie naukowym. Było to tym istotniejsze, że w literaturze przedmiotu brak jest jednolitej i powszechnie akceptowanej definicji stabilności fiskalnej, a rozumienie tego terminu ewoluowało w czasie pod wpływem różnych koncepcji i paradygmatów ekonomicznych, a także w następstwie zmieniających się uwarunkowań gospodarczych i społeczno-politycznych. Usystematyzowanie używanych pojęć pozwoliło mi na doprecyzowanie perspektywy, z której zjawisko to było następnie analizowane przeze mnie na poziomie samorządowym. Wykazałam przy tym, że pojęciem o najwyższym zakresie znaczeniowym jest określenie „**zrównoważenie fiskalne**” lub „**równowaga fiskalna**” (*fiscal balance*), którego źródła poszukiwać należy w statyce, czyli dziale fizyki zajmującym się równoważeniem ciał pozostających w spoczynku. Termin ten, nawet przy założeniu braku wymogu rygorystycznie pojmowanej równowagi dochodów i wydatków publicznych, zawęża perspektywę rozważań jedynie do kwestii bezpiecznych rozmiarów zadłużenia publicznego umożliwiających utrzymanie wypłacalności władz publicznych. Kolejnym określeniem stosowanym w piśmiennictwie jest „**stabilność fiskalna**” (*fiscal stability*), ujmowana jednak **w wąskim znaczeniu** tego słowa. Posiłkując się dorobkiem cybernetyki ekonomicznej, zdefiniowałam tak rozumianą stabilność jako zdolność systemu do powrotu do stanu równowagi w przypadku wytrącenia z niej pod wpływem zakłóceń. W takim ujęciu zakres interpretacji ulega pogłębieniu koncentrując się nie tylko na utrzymaniu wypłacalności władz publicznych, ale też na zagwarantowaniu skuteczności i efektywności realizacji głównych funkcji stawianych przed publicznym systemem finansowym, pomimo pojawiających się niekorzystnych zdarzeń i impulsów płynących z otoczenia. Najszerszym zidentyfikowanym przeze mnie terminem okazała się **stabilność fiskalna** w **ujęciu sensu largo** (*fiscal*

sustainability), określana w kontekście związku (obserwowanego również na poziomie semantycznym w anglojęzycznym sformułowaniu *sustainability*), jaki występuje między finansami publicznymi a ekonomią zrównoważonego rozwoju. Wymaga ona takiego prowadzenia polityki fiskalnej, która utrzymując wypłacalność władz publicznych i zdolność do radzenia sobie z zakłóceniami, kieruje się troską o dobro przyszłych pokoleń, uwzględnia w swoich celach nie tylko aspekty *stricte* finansowe, ale także płaszczyznę gospodarczą, społeczną, środowiskową i instytucjonalną, prowadząc do osiągnięcia zintegrowanego ładu rozwojowego łączącego te wymiary. Dla celów prowadzenia dalszych badań przyjęłam ostatnie - najszersze rozumienie stabilności fiskalnej.

Zaprezentowana definicja stabilności fiskalnej w ujęciu sensu largo (*fiscal sustainability*), wymagała dalszego uściślenia w odniesieniu do jednostek samorządu, bowiem – jak wykazałam w monografii – tematyka stabilności finansów samorządowych **powinna zostać wydzielona spośród ogólnie pojmowanej problematyki stabilności całego sektora finansów publicznych**. Przemawiają za tym różne funkcje wypełnianie przez finanse państwa jako całości oraz finanse jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z postulatami federalizmu fiskalnego JST powinny realizować przede wszystkim funkcję alokacyjną w dziedzinie lokalnych dóbr publicznych, podczas gdy wykonywanie funkcji redystrybucyjnej i stabilizacyjnej powinno pozostać być domeną władz państwowych. W konsekwencji stabilność fiskalna jednostek samorządowych wykazuje się specyfiką w porównaniu do stabilności fiskalnej na poziomie całego państwa. Ma ona swe źródła w odmiennych celach zaciągania zobowiązań zwrotnych, różnej dostępności instrumentów dłużnych, innym zakresie reglamentowania długów oraz zróżnicowanych możliwościach oddziaływania na koszty obsługi zadłużenia na poziomie samorządowym i na szczeblu centralnym. Potrzeba szczególnego podejścia do stabilności fiskalnej JST wynika także z ograniczonej samodzielności jednostek terytorialnych w odniesieniu do kreowania własnego potencjału dochodowego oraz realizowanych zadań publicznych.

W związku z powyższym w monografii zaproponowałam autorską definicję stabilności fiskalnej JST, wywiedzioną z ogólnego pojmowania stabilności finansów publicznych, lecz dostosowaną do specyfiki uwarunkowań instytucjonalno-prawnych i fiskalnych, w których funkcjonują samorządy. *Konceptualizacji tego terminu* dokonałam *poprzez odniesienie się do innych*, stosowanych w literaturze przedmiotu, *pojęć używanych w celu obiektywizacji sytuacji finansowej jednostek samorządowych*. W przyjętym przeze mnie podejściu badawczym założyłam, że stabilność fiskalna JST (*fiscal sustainability*) stanowi najszersze pod względem znaczeniowym pojęcie, nawiązujące do paradygmatu tzw. zrównoważonych finansów publicznych (*sustainable public finance*). Na tak rozumianą stabilność fiskalną JST składają się:

- 1) **wypłacalność** (zdolność do spłaty krótko- i długoterminowych zobowiązań finansowych w terminach ich wymagalności);
- 2) **zdolność do świadczenia usług publicznych** (tj. do utrzymywania w okresie bieżącym oraz w przyszłości ich poziomu jakościowego i ilościowego pozwalającego na zaspokojenie potrzeb mieszkańców) i **finansowania przyszłego rozwoju jednostki samorządowej**;
- 3) **sprawność fiskalna** (zdolność do pokrycia przyszłych zobowiązań finansowych przy niepodważalnym i akceptowalnym przez społeczność samorządową poziomie obciążeń podatkowych);
- 4) **sprawiedliwość międzypokoleniowa** (tj. brak przenoszenia skutków finansowych obecnych zobowiązań finansowych na przyszłe pokolenia, które nie będą beneficjentami związanych z nimi usług publicznych i społecznych oferowanych przez samorząd) oraz

5) **zaufanie publiczne**, które leży u podstaw zdolności JST do autonomicznego kształtowania obciążeń podatkowych w przyszłości

Studia literatury przedmiotu pozwoliły mi także na wskazanie głównych wymiarów stabilności fiskalnej JST, które posłużyły mi do jej późniejszej oceny na poziomie jednostek samorządu gminnego w Polsce. Nawiązywały one do dość często przywoływanej w piśmiennictwie – zwłaszcza w kontekście analizy kondycji finansowej JST – koncepcji czterech odmiennych kategorii wypłacalności odnoszących się do różnych perspektyw czasowych (Nollenberger, Groves i Valente 2003). Biorąc pod uwagę wieloaspektowy i złożony charakter tego zjawiska zaliczyłam do nich: **wypłacalność krótkoterminową** (będącą synonimem płynności finansowej), **wypłacalność budżetową** (tj. zdolność samorządów lokalnych do generowania adekwatnych do realizacji zadań publicznych dochodów publicznych oraz pokrywania zobowiązań finansowych powstałych w trakcie danego roku budżetowego), **wypłacalność z zakresu usług publicznych** oraz **wypłacalność długoterminową**. Dla podkreślenia szczególnego znaczenia wypłacalności budżetowej dla zachowania stabilności fiskalnej JST wyodrębniłam w ramach tej płaszczyzny trzy dodatkowe kryteria, tj.: **trwałość** (tj. samopodtrzymywanie, *sustainability* – tj. utrzymywanie bieżącego kierunku polityki fiskalnej w przyszłości bez zwiększania zadłużenia i/lub podwyższania obciążeń podatkowych), **elastyczność** (*flexibility* - zdolność do właściwego reagowania na bodźce płynące z otoczenia) oraz **samodzielność** (*fiscal autonomy* - tj. zdolność do autonomicznego dysponowania zasobami publicznymi). Wzięłam ponadto pod uwagę dwa dodatkowe wymiary mające swe źródło w dorobku ekonomii zrównoważonego rozwoju, tj. zdolność **do wspierania trwałego wzrostu gospodarki lokalnej**, w tym ograniczania negatywnych skutków wahań cyklicznych dla lokalnego systemu społeczno-gospodarczego oraz **sprawiedliwość międzypokoleniową**.

Konfrontacja dorobku federalizmu fiskalnego z polską praktyką budżetową pozwoliła mi na *wskazanie najistotniejszych systemowych uwarunkowań* tej stabilności, przy czym jako „systemowe” uznałam w tym przypadku uwarunkowania mające swe źródło w ustrojowo-prawnych podstawach systemu finansów samorządowych. Zidentyfikowałam przy tym szereg czynników dysfunkcyjnych w takich obszarach, jak: reguły podziału zadań publicznych, środków publicznych oraz uprawnień dłużnych i władztwa zadłużeniowego pomiędzy podsektorem rządowym i samorządowym. Wykazałam przy tym, że największe zagrożenia dla stabilności fiskalnej JST wiążą się z łamaniem konstytucyjnej zasady adekwatności. Przejawem jest stałe rozszerzanie zakresu działalności polskich samorządów za pomocą nakładania na nie nowych zadań publicznych (lub uszczegóławiania standardów i sposobów realizacji dotychczasowych z nich) bez zapewnienia wystarczających środków finansowych. Negatywne konsekwencje mogą wiązać się ze zjawiskiem „spychania” na samorządy (i kwalifikowania jako „własnych”) problemowych i kosztochłonnych zadań publicznych, mimo ich jednolitego charakteru w skali kraju. W następstwie tego przerzuca się na barki samorządów obowiązek ich finansowania ze środków własnych (tj. dochodów własnych lub subwencji ogólnych). Pewne problemy mogą się wiązać z brakiem precyzyjnych kryteriów umożliwiających jednoznaczne rozgraniczenie sfer odpowiedzialności odrębnych szczebli samorządowych za poszczególne rodzaje usług publicznych, co jest szczególnie niekorzystne wobec przekazania wszystkim typom JST w Polsce podobnych zakresowo zadań. Istotnym jest również brak dostatecznych możliwości autonomicznego kreowania fakultatywnych zadań własnych (zwłaszcza o charakterze inwestycyjnym). Ważnym zagadnieniem jest także ograniczenie realnego wpływu samorządów na wykonywanie niektórych, ważnych z punktu widzenia wspólnot terytorialnych, kategorii usług publicznych, bowiem zasadnicze kompetencje ustrojowo-organizacyjne (a niekiedy i finansowe) niezbędne do ich realizacji pozostają domeną administracji centralnej. Systemowym obciążeniem dla stabilności fiskalnej

JST w Polsce jest też to, że samorządy – już momencie ich tworzenia – zostały wyposażone w niewiele znaczące pod względem wydajności fiskalnej źródła dochodów własnych, na które składa się (i to jedynie w przypadku szczebla gminnego) zaledwie kilka tytułów podatkowych, w większości charakteryzujących się przestarzałą i nieelastyczną konstrukcją, opartą w dużej mierze na ilościowej podstawie opodatkowania i proporcjonalnej stawce. Z kolei jedynym źródłem podatkowych dochodów powiatów i województw są tzw. udziały w podatkach dochodowych, będące w praktyce „ułamnymi dochodami własnymi”, pozbawionymi samorządowego władztwa podatkowego. Co więcej, także system transferów budżetowych, oparty na subwencjach ogólnych i dotacjach celowych, wykazuje wiele niedoskonałości z punktu widzenia stabilności fiskalnej JST. Subwencja ma wprawdzie charakter ogólny, co mogłoby wskazywać na korzystną dla finansów samorządowych swobodę decyzyjną JST, jednak najważniejszym jej elementem jest część oświatowa przekazywana w wielkościach niewystarczających (zwłaszcza w przypadku gmin) do pełnego pokrycia kosztów zadań oświatowo-wychowawczych JST, co czyni tę swobodę dość pozorną. Wadą zasadniczego mechanizmu wyrównywania pionowego (tj. subwencji wyrównawczej) jest natomiast to, że jej wielkość jest kalkulowana jedynie w oparciu o wskaźniki dochodów podatkowych na mieszkańca, bez uwzględniania zróżnicowania potrzeb wydatkowych samorządów. Podobnie mankamentów nie są pozbawione instrumenty korekty poziomej, którym zarzuca się „złe wyważenie”, przejawiające się w nadmiernym obciążaniu obowiązkiem wpłat do budżetu państwa najbogatszych JST, co może wypaczać ideę solidarności finansowej i zniechęcać je do podejmowania wysiłku związanego z pozyskiwaniem dodatkowych środków finansowych. Co więcej, określenie wysokości subwencji ogólnej w budżecie państwa wpływa na możliwość dość arbitralnego jej kształtowania przez władze rządowe w zależności od bieżącego stanu nierównowagi fiskalnej na szczeblu centralnym. W przypadku dotacji ich wadą jest niska samodzielność wydatkowa, przyczyniająca się do usztywnienia budżetów samorządowych oraz problem braku ich pełnej adekwatności do kosztów finansowanych przez nie zadań publicznych. Warto jeszcze zwrócić uwagę na brak precyzji i stale postępujący proces rozpraszania prawnych podstaw udzielania dotacji celowych dla samorządów oraz na stosowanie w tym zakresie kilku odmiennych procedur ich podziału pomiędzy poszczególne szczeble samorządowe. Jeśli chodzi o prawne mechanizmy reglamentujące zadłużenie samorządowe, to do ich podstawowych niedoskonałości w kontekście stabilności fiskalnej JST zaliczyłam: brak zróżnicowania limitów zaciągania zobowiązań dla poszczególnych typów i szczebli samorządowych o odmiennym potencjale dochodowym, zadaniach i potrzebach finansowych; występujące rozbieżności w metodach oceny zdolności JST do zaciągania i obsługi długu, ujętych w regulacjach prawnych i opartych na kryteriach ekonomicznych (stosowanych przez banki, agencje ratingowe); oparcie konstrukcji indywidualnego wskaźnika zadłużenia (IWZ) na danych historycznych, co w sytuacji odwołania się do danych z lat dobrej koniunktury zawyża możliwości finansowe JST, a w przypadku odniesienia się do okresu spowolnienia gospodarczego ogranicza możliwości ich zadłużania się; motywowanie samorządów do wydłużania okresu spłat zobowiązań, co może skutkować wyższymi kosztami obsługi zadłużenia i nieracjonalnym przedłużaniem czasu realizacji inwestycji.

Z przeprowadzonych przeze mnie studiów literaturowych wynika, że obok systemowych uwarunkowań stabilności fiskalnej, tkwiących w samym sektorze finansów publicznych i wyznaczających regulacyjną podbudowę dla jej kształtowania, wpływ na nią ma także wiele czynników płynących spoza tego sektora. W prezentowanej monografii dokonałam *ich systematyzacji* w oparciu o dwa główne kryteria, tj. kryterium charakteru czynnika oraz źródła jego pochodzenia. Pierwsze z tych kryteriów pozwoliło mi wyodrębnić **czynniki instytucjonalne** (obejmujące instytucje formalne i nieformalne, takie jak: prawa własności i ich transfery, kontrakty i sposoby ich zawierania, koszty transakcyjne kapitału społeczny, czy

też tzw. „dobre rządzenie”); **ekonomiczne** (obejmujące koniunkturę makroekonomiczną, stan rynku pracy, poziom inflacji, kondycję finansów publicznych, sytuację na rynku finansowym, PKB *per capita*; strukturę gospodarki lokalnej, czy poziom dochodów osobistych ludności), **społeczno-demograficzne** (tj. rozmiary i strukturę populacji lokalnej, specyficzne problemy społeczne) oraz i **środowiskowo-przestrzenne** (charakter JST, położenie geograficzne, walory klimatyczno-zdrowotne i estetyczne krajobrazu; wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej, planowanie i zagospodarowanie przestrzeni przez człowieka) Kategoryzacja ta nawiązując do czterech wymiarów zintegrowanego ładu rozwojowego, podkreśla związek występujący między stabilnością fiskalną jednostek samorządowych a ich zrównoważonym rozwojem społeczno-ekonomicznym, co jest szczególnie istotne wobec sprzężeń zwrotnych wiążących oba te dwa zjawiska. Z kolei kryterium źródła pochodzenia czynnika pozwoliło mi wyróżnić **czynniki zewnętrzne i wewnętrzne**. Dzięki temu możliwe było oddzielenie wpływu uwarunkowań, które w podobny sposób oddziałują na wszystkie jednostki samorządowe, od specyficznych przewag i barier mających swe podstawy w endogenicznym potencjale ekonomiczno-społecznym JST. Osiągnięcie i utrzymanie stabilności fiskalnej nie może być bowiem jedynie następstwem pasywnego i doraźnego dostosowywania się jednostek terytorialnych do okoliczności, w których się one znalazły, ale wymaga świadomego wyboru przez władze samorządowe kierunków i sposobów wykonywania zadań publicznych oraz zasad gromadzenia i wydatkowania środków publicznych w sposób umożliwiający realizację celów rozwojowych wspólnoty samorządowej w długim okresie.

Przeprowadzone badania pozwoliły mi także na uporządkowanie wiedzy z zakresu *metod pomiaru i oceny stabilności fiskalnej w jednostkach samorządu terytorialnego oraz określenie ich głównych zalet i wad*. Wskazałam przy tym na szereg trudności związanych z pomiarem stabilności, mających charakter zarówno metodyczny, jak i aplikacyjny. Przegląd literatury przedmiotu zasadniczo wykazał istnienie wielu różnych metod pomiaru stabilności fiskalnej, wśród których najistotniejsze okazały się **analizy wskaźnikowe** opierające się na zastosowaniu **wielu różnych miar** lub **jednej miary zagregowanej**. Główną zaletą metod opartych na wielu miernikach finansowych jest prostota i powszechność wskaźników, dzięki czemu stosunkowo łatwe jest porównywanie analizowanych zjawisk w czasie i przestrzeni, a poza tym można szybko dokonać identyfikacji krytycznych obszarów działania, co pozwala na tworzenie systemów wczesnego ostrzegania przed utratą stabilności fiskalnej. Do wad tych metod należą natomiast: mnogość wskaźników i trudności związane z ich doborem, brak możliwości uwzględniania wzajemnych interakcji pomiędzy nimi, uznaniowość towarzysząca objaśnianiu wskaźników oraz możliwość błędnej interpretacji otrzymanych wyników, której źródłem jest dość intuicyjne rozumienie zależności i mechanizmów rządzących stabilnością fiskalną. Z kolei do zalet miary zagregowanej należy zaliczyć możliwość czytelnego porównywania stabilności fiskalnej poszczególnych jednostek samorządowych (w tym w skali międzynarodowej) z uwagi na oparcie wskaźnika syntetycznego na wystandaryzowanych i porównywalnych formułach. Metoda ta może zatem posłużyć do praktycznego wykorzystania przez władze lokalne. Korzyści wynikają też ze zintegrowanego charakteru takiej miary, łączącego w sobie różne perspektywy oceny stabilności fiskalnej, co pozwala na odzwierciedlenie jej wielowymiarowego charakteru. Zalety wiążą się również z możliwością stopniowania miary zintegrowanej, dzięki czemu możliwy jest względny pomiar sytuacji finansowej wykorzystywany do hierarchicznego grupowania jednostek samorządu lokalnego. Pewnym mankamentem tego podejścia może być jego złożoność i towarzyszące mu przyjęte uproszczenia, które mogą utrudniać zrozumienie i odzwierciedlenie wzajemnych relacji zachodzących pomiędzy różnymi płaszczyznami funkcjonowania jednostek samorządowych. W literaturze przedmiotu zwraca się ponadto uwagę na problemy

związane ze zastosowaniem wag dla poszczególnych wymiarów stabilności fiskalnej, czy bezpośrednio wskaźników finansowych składających się na miarę zagregowaną.

Realizacja celu pomocniczego monografii o charakterze metodologicznym pozwoliła mi na *opracowanie modelowego ujęcia zależności pomiędzy elementami składowymi struktury fiskalnej JST a środowiskiem wewnętrznym i otoczeniem zewnętrznym, które wykorzystałam do stworzenia autorskiej koncepcji pomiaru stabilności fiskalnej gmin w Polsce*. Główne założenia i warunki wyjściowe przyjęte do budowy modelu były następujące:

- 1) Ocena stabilności fiskalnej wymaga odniesienia się do różnych perspektyw czasowych oraz odmiennych sfer funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego. Niezbędne jest zatem odróżnienie okresu krótkiego, średniego oraz długiego, ponieważ stabilność ma charakter dynamiczny, koncentrujący się przede wszystkim na horyzoncie długookresowym, czego wyrazem jest wymóg samopodtrzymywania (*sustainability*) lokalnej polityki fiskalnej.
- 2) Ukazaniu tych różnych aspektów stabilności fiskalnej służy uwzględnienie przy jej pomiarze i ocenie: wypłacalność krótkoterminowej, wypłacalności budżetowej (elastyczności, trwałości i samodzielności finansowej), wypłacalności z zakresu usług publicznych, wypłacalności długoterminowej, kryterium wspierania wzrostu (rozwoju) lokalnej gospodarki oraz wymogu zachowania sprawiedliwości międzypokoleniowej.
- 3) Odniesienie się do powyższych wymiarów stabilności fiskalnej jest możliwe przy zastosowaniu do jej pomiaru zagregowanego indeksu stabilności fiskalnej. Przy jego konstrukcji należy opierać się na wskaźnikach i miernikach *stricte* finansowych, które odzwierciedlają jej poszczególne komponenty i przesądzają (w zależności od przyjmowanych wartości) o jej rzeczywistym zakresie. Miary o charakterze niefinansowym ukazują natomiast niefinansowe (tj. społeczno-ekonomiczne, demograficzne, instytucjonalne i inne) determinanty stabilności fiskalnej JST i winny być potraktowane jako zmienne objaśniające jej poziom, będący wynikiem pomiaru odzwierciedlonego za pomocą wskaźnika syntetycznego.
- 4) Ewaluacja stabilności fiskalnej konkretnej JST powinna dokonywać się w następstwie analizy porównawczej z innymi jednostkami terytorialnymi o możliwie zbliżonych do niej cechach (*benchmarking*). Pozwoli to na zobiektywizowanie oceny dzięki interpretacji wyników pomiaru stabilności poszczególnych JST na tle rezultatów osiągniętych przez porównywalną pod względem przyjętych atrybutów grupę samorządów. Ponadto dzięki takiej analizie można wyznaczyć miejsce danego samorządu w rankingu podobnych JST. W efekcie możliwe jest wskazanie źródeł ewentualnych rozbieżności, a w konsekwencji – dobór adekwatnych środków ich ograniczania.
- 5) Stabilność fiskalna JST jest kształtowana przez czynniki zewnętrzne i wewnętrzne o zróżnicowanym charakterze. Te pierwsze oddziałują w podobny sposób na wszystkie jednostki samorządowe, zatem zasadniczy wpływ na zróżnicowanie stabilności fiskalnej pomiędzy samorządami mają specyficzne uwarunkowania wewnętrzne, których źródła tkwią w samym układzie lokalnym i wynikają ze zlokalizowanych na danym obszarze zasobów. Zależność pomiędzy stabilnością fiskalną a powyższymi determinantami ma charakter sprzężenia zwrotnego, ponieważ prowadzona przez JST polityka fiskalna może wywoływać też pozytywne lub negatywne zmiany w otoczeniu ekonomiczno-społecznym i środowiskowym samorządu, wpływając tym samym na możliwość realizacji jego celów rozwojowych.
- 6) Dla pomiaru stabilności fiskalnej niezbędne jest oparcie się na zróżnicowanych źródłach informacji, dostarczających podstaw do oceny przebiegu procesów alokacji i dystrybucji publicznych środków finansowych i stanu majątku komunalnego oraz

źródeł jego finansowania w przeszłości i w bieżącym okresie budżetowym, a także pozwalających na sformułowanie wniosków dotyczących przyszłości (w tym w ujęciu rachunku międzypokoleniowego). Do źródeł tych należy zaliczyć m.in. sprawozdawczość budżetową oraz sprawozdawczość finansową, obejmującą rachunek zysków i strat, czy bilans JST.

Powiązania i interakcje pomiędzy poszczególnymi elementami teoretycznego modelu pomiaru i oceny stabilności fiskalnej JST zilustrowałam w sposób uproszczony na rysunku 1.

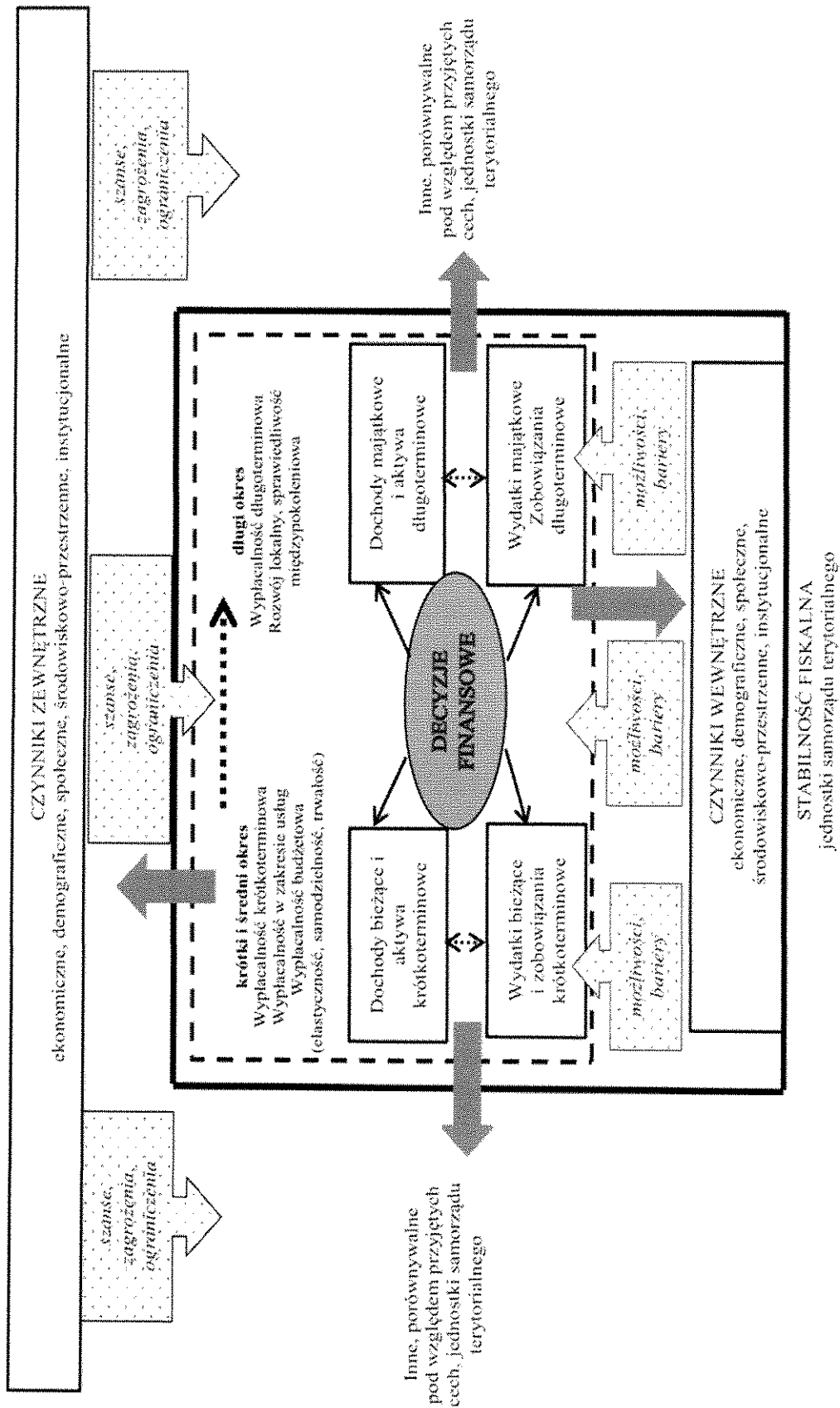
W części empirycznej monografii zastosowałam nowatorską procedurę badawczą, na którą złożyły się dwa główne etapy (rysunek 2). W etapie pierwszym, przy wykorzystaniu metod wielowymiarowej analizy porównawczej, skonstruowałam **syntetyczny Indeks Stabilności Fiskalnej (FSI)**, który pozwolił mi na jej ocenę w poszczególnych gminach na tle ich grup odniesienia. W etapie drugim **za pomocą regresji danych panelowych** dokonałam wyłonienia istotnych statystycznie zmiennych wpływających na stabilność fiskalną polskich gmin.

Dokonując selekcji miar analitycznych, które posłużyły do zbudowania syntetycznego Indeksu Stabilności Fiskalnej, wzięłam pod uwagę względy merytoryczne, formalne i statystyczne. W pierwotnej wersji przyjąłm aż 48 różnych wskaźników finansowych przy czym w efekcie zastosowania metody odwróconej macierzy korelacji dokonałam eliminacji cech nadmiernie skorelowanych, w następstwie czego otrzymałam ostateczny zbiór **22** cech diagnostycznych, które przyporządkowałam do poszczególnych przyjętych przez mnie wymiarów (kryteriów) stabilności fiskalnej (por. rys. 2). Dodatkowo każdy z zaproponowanych przeze mnie wskaźników został przyporządkowany do jednej z kategorii: tj. **stymulant**, **destymulant** oraz **nominant**. Na końcu dokonałam normalizacji badanych cech metodą **unitaryzacji zerowanej**.

W dalszej kolejności podzieliłam wszystkich badane gminy na wspólne kategorie rodzajowe. Kierując się dorobkiem literatury przedmiotu zdecydowałam przy tym o zastosowaniu dwóch kryteriów, tj.: **kryterium administracyjno-rodzajowego**, na podstawie którego wyodrębniłam 4 kategorie JST, tj.: miasta na prawach powiatu, gminy miejskie, gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie oraz **kryterium ludnościowego**, na bazie którego każdą grupę gmin podzieliłam dodatkowo na 2 podzbiory, tj. gminy o liczbie ludności do i powyżej mediany, w efekcie czego otrzymałam 8 klas jednostek gminnych.

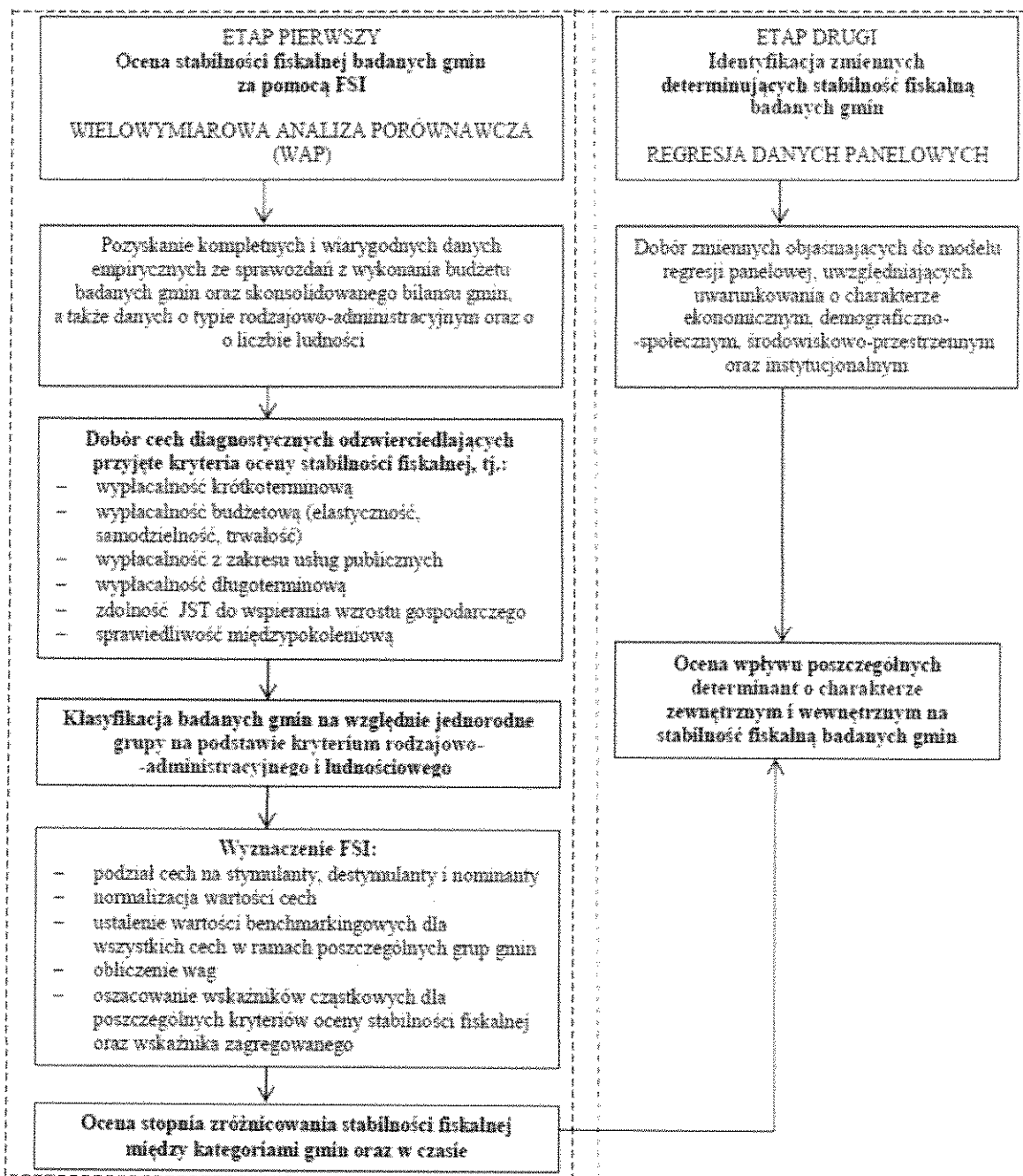
Utworzenie grup porównawczych gmin pozwoliło mi na zbudowanie syntetycznego Indeksu Stabilności Fiskalnej. Opierał się on na założeniu, że **stabilność fiskalna (FSI)** danej gminy w roku budżetowym t stanowiła sumę ważonych **wskaźników cząstkowych (f_{si})**. Obrazowały one wpływ na stabilność fiskalną różnic między znormalizowanymi wartościami poszczególnych cech diagnostycznych w tej gminie a znormalizowanymi wartościami odniesienia, które stanowił średnim poziom tej cechy ustalony dla wszystkich gmin należących do tej samej klasy rodzajowej. Im wyższą wartość osiągał indeks FSI, tym wyższy zakres stabilności fiskalnej posiadała dana gmina na tle innych gmin z danej kategorii. Z kolei im większy był poziom wskaźnika cząstkowego, tym bardziej dana cecha oddziaływała na stabilność fiskalną badanej gminy.

LN

Rysunek 1. Model badawczy
Źródło: opracowanie własne

KW

Rysunek 2. Etapy postępowania badawczego
Źródło: opracowanie własne.

Bardzo istotną kwestią z punktu widzenia konstrukcji Indeksu Stabilności Fiskalnej było określenie ważności poszczególnych cech diagnostycznych poprzez przyporządkowanie im **współczynników wagowych**. W przeciwieństwie do wielu wcześniejszych badań empirycznych, w których zakładano równoważne traktowanie wszystkich zmiennych opisujących sytuację finansową JST, przyjęłam, że wagi dla poszczególnych cech diagnostycznych wykorzystanych do konstrukcji FSI różnią się między sobą. Założyłam

także, że współczynniki wagowe podlegają zmianom w czasie w związku z modyfikacją warunków wewnętrznych i zewnętrznych, w których funkcjonują poszczególne samorządy. Do obliczenia wag zastosowałam oryginalne podejście bazujące na entropii informacji Shannona (1948). Entropia jest dość często używana jako miara uporządkowania lub jednorodności badanego systemu empirycznego. Maksimum entropii oznacza maksimum nieporządku, zaś minimum – całkowite uporządkowanie systemu. Każda zmienna została zważona w zależności od ładunku informacyjnego, którego dostarczała w wyjaśnianiu stopnia zróżnicowania stabilności fiskalnej między gminami.² Zastosowanie takiego odejścia pozwoliło na zobiektywizowanie przyznawanych wag (w przeciwieństwie do wykorzystywanych dość często tzw. wag subiektywnych, określanych przez decydentów, czy ekspertów i odzwierciedlających zazwyczaj ich subiektywne odczucia i preferencje).

Obliczenie wartości zagregowanych indeksów stabilności fiskalnej pozwoliło mi zrealizować cząstkowe cele monografii o charakterze empirycznym oraz zweryfikować hipotezy szczegółowe oraz hipotezę główną.

W pierwszej kolejności udało mi się pozytywnie zweryfikować hipotezę H1, mówiącą o tym, że *zachowanie wypłacalności długoterminowej nie jest warunkiem wystarczającym do zapewnienia wysokiego zakresu stabilności fiskalnej gmin, ponieważ do jej zagwarantowania jest wymagany harmonijny rozwój wszystkich wymiarów badanego zjawiska*. Potwierdzeniem jej trafności jest kształtowanie się, obliczonych przeze mnie zgodnie z przyjętym podejściem badawczym, współczynników wagowych dla poszczególnych wskaźników finansowych wykorzystanych do analizy przyjętych do oceny stabilności fiskalnej jej ośmiu głównych wymiarów (tj. płynności finansowej, wypłacalności długookresowej, wypłacalności z zakresu usług publicznych, samodzielności finansowej, elastyczności i trwałości, rozwoju lokalnego i sprawiedliwości międzypokoleniowej). Stwierdziłam, że przyjmowały one najbardziej wyrównane wartości w miastach na prawach powiatu, czyli w jednostkach o najwyższych zakresach stabilności fiskalnej, natomiast najbardziej zróżnicowane pozostawały w najmniejszych jednostkach samorządowych o jej najniższym poziomie. Kolejnym dowodem na prawdziwość hipotezy H1 jest analiza kształtowania się poszczególnych wskaźników cząstkowych (dla wspomnianych wyżej ośmiu wymiarów stabilności) zagregowanego Indeksu Stabilności Fiskalnej, obliczonych dla różnych kategorii rodzajowych gmin. W przypadku jednostek samorządowych o najwyższej stabilności fiskalnej (miast na prawach powiatu i gmin miejskich) jej wysoki zakres był konsekwencją w miarę proporcjonalnego udziału wszystkich cząstkowych wymiarów tej stabilności (odzwierciedlonych w wielkościach wskaźników cząstkowych), które determinowały wartość syntetycznej miary stabilności (FSI) w dość wyrównany sposób. Tymczasem w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, gdzie wielkość zagregowanego indeksu FSI była niska, jego poziom był zazwyczaj wypadkową tylko 3–4 najważniejszych wskaźników cząstkowych. Potwierdzeniu hipotezy H1 posłużyła także analiza współczynników korelacji między wskaźnikami cząstkowymi odzwierciedlającymi poszczególne wymiary stabilności a wielkością miary zagregowanej. Wszystkie cząstkowe wymiary stabilności fiskalnej wykazały wysoką lub bardzo wysoką korelację z wielkością indeksu syntetycznego, jedynie w przypadku wypłacalności długoterminowej siła tego związku była przeciętna. Najsilniej skorelowane z wartością FSI pozostawały we wszystkich gminach: trwałość i elastyczność budżetowa oraz sprawiedliwość międzypokoleniowa. Potwierdza to, że dla osiągnięcia i utrzymania stabilności fiskalnej szczególnie znaczenie mają: uzyskiwanie nadwyżek operacyjnych, małe „usztynienie”

² Przykładowo, jeśli np. wartość danej cechy diagnostycznej we wszystkich gminach byłaby równa zero, to oznaczałoby, że cecha ta nie wnosi ona żadnej informacji do wyjaśniania różnic w zakresie stabilności fiskalnej, a zatem waga dla tej cechy byłaby równa zero.

budżetu, wysoka jakość planowania budżetowego, efektywność poboru podatków i opłat lokalnych, dbałość o stabilną relację długu samorządowego do liczby mieszkańców, utrzymywanie niskiego okresu hipotetycznej spłaty zadłużenia. Dodatkowo w poszczególnych typach gmin można wskazać pewne specyficzne wymiary w istotny sposób odpowiadające za wartość wskaźnika FSI. W miastach na prawach powiatu, oprócz zidentyfikowanych wyżej płaszczyzn, dużą rolę odegrała także wypłacalność krótkoterminowa, w gminach miejskich i miejsko-wiejskich – rozwój lokalny i wypłacalność z zakresu usług samorządowych, natomiast w gminach wiejskich – samodzielność finansowa. Jak już wspomniałam, wypłacalność długoterminowa w żadnym typie gmin nie miała dominującego znaczenia dla kształtowania się stabilności fiskalnej. Powyższe wnioski potwierdzają, że wysoki zakres stabilności fiskalnej jest możliwy do osiągnięcia w przypadku, gdy stanowi ona rezultat uwzględnienia wszystkich istotnych dla tego zjawiska wymiarów, a wpływ jednej z najczęściej przywoływanych jej przesłanek – wypłacalności długoterminowej – nie ma dominującego znaczenia. Tym samym koncentrowanie się tylko na tej płaszczyźnie stabilności fiskalnej zazwyczaj nie przynosi pożądanych efektów.

Udało mi się także potwierdzić *istnienie związku między typem administracyjnym i wielkością gmin a ich stabilnością fiskalną* (H2). Dowodem na to jest kształtowanie się przeciętnych wartości zagregowanego wskaźnika stabilności fiskalnej (FSI). Okazało się, że przyjmował on najwyższe wartości w miastach na prawach powiatu o liczbie mieszkańców przekraczającej medianę ludności dla tej kategorii gmin, najniższy zaś był w małych gminach wiejskich. Jednocześnie we wszystkich typach administracyjnych gmin przeciętne wartości FSI były wyraźnie niższe dla podkategorii mniejszych jednostek terytorialnych i odpowiednio wyższe dla większych samorządów. Co więcej, największy odsetek gmin z bardzo wysokim zakresem stabilności fiskalnej wystąpił w grupie dużych miast na prawach powiatu i dużych gmin miejskich, a najwięcej gmin o bardzo niskiej stabilności fiskalnej znalazło się w kategorii małych gmin wiejskich.

Do weryfikacji hipotezy 3 i hipotezy 4 posłużyłam się wykorzystanym po raz pierwszy przy analizach stanu finansów samorządowych *indeksem Malmquista*, który w literaturze przedmiotu jest stosowany przede wszystkim do analiz zmian efektywności, czy produktywności w czasie. Dla prezentacji tendencji czasowych kształtowania się stabilności fiskalnej badanych gmin nie wystarczyła prosta analiza dynamiki miary syntetycznej FSI, bowiem ocena tego zjawiska w poszczególnych jednostkach terytorialnych miała charakter względny (tj. dokonywała się na tle grup odniesienia w oparciu o różne benchmarki). Fluktuacje wartości miary zagregowanej FSI mogły być bowiem następstwem zarówno wahań w poziomie benchmarków (odzwierciedlających wpływ na sytuację finansową badanej gminy czynników płynących z otoczenia zewnętrznego i oddziałujących w zbliżony sposób na wszystkie jednostki samorządowe z tej kategorii), jak i specyficznych tylko dla tej konkretnej jednostki samorządowej zmian w jej wewnętrznym potencjale ekonomiczno-społecznym. Skonstruowany indeks stabilności fiskalnej w ujęciu Malmquista (ΔFSI_{mlq}) pozwolił mi zatem dokonać dekompozycji w poziomie rocznych przyrostów miary syntetycznej na wahania stabilności wywołane przez wpływ czynników wewnętrznych i czynników zewnętrznych³

³ Dokonałam tego poprzez wyodrębnienie w wartości indeksu ΔFSI_{mlq} dwóch komponentów. Pierwszy z nich stanowił różnicę pomiędzy poziomem stabilności fiskalnej badanej gminy w roku budżetowym t a jej stabilnością w roku $t-1$. Ocena dla obu tych okresów dokonywana była na podstawie odpowiadających im *benchmarków* (odpowiednio z roku budżetowego t i z roku budżetowego $t-1$). Gdy wynik tej różnicy był dodatni, świadczyło to o poprawie stabilności fiskalnej tej gminy w stosunku do przeciętnych rezultatów osiągniętych przez porównywalne z nią jednostki samorządowe. Skoro zmiany zewnętrznych uwarunkowań

W trzeciej hipotezie (H3) założyłam, że *stabilność fiskalna polskich gmin podlega wahaniom w czasie, przy czym ich amplituda jest odmienna w różnych typach gmin*. Hipoteza ta również została przeze mnie zweryfikowana pozytywnie, a potwierdziły ją zaobserwowane tendencje w kształtowaniu się rocznych przyrostów stabilności fiskalnej w ujęciu Malmquista. Otóż trendy te miały charakter dość stałych i regularnych fluktuacji, w których po okresach spadku stabilności fiskalnej dochodziło do jej ponownego wzrostu. Wartości wskaźnika stabilności fiskalnej w ujęciu Malmquista pozostawały najbardziej stabilne w czasie dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, a najsilniejszym fluktuacjom podlegały w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich. Przyczyną tej względnej trwałości w czasie zakresu stabilności fiskalnej w gminach wiejskich było znaczące uzależnienie tych jednostek samorządowych od transferów z budżetu centralnego oraz stosunkowo niski udział przychodów zwrotnych w strukturze ich źródeł finansowania. Odmienna sytuacja miała miejsce w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich, w których roczne wahania poziomu stabilności fiskalnej były znaczne. Wysoki udział dochodów własnych w ich budżetach wpłynął na to, że konsekwencje spowolnienia gospodarczego dotknęły te gminy w sposób bardziej dotkliwy niż pozostałe kategorie JST. Również niektóre rodzaje wydatków budżetowych w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich ze względu na skalę działalności tych JST (w tym dużą podatność na specyficzne problemy ekonomiczne i demograficzno-społeczne, związane m.in. ze starzeniem się populacji, wzrostem stopy bezrobocia czy pogłębiającą się sferą ubóstwa) były bardziej podatne na wahania warunków makroekonomicznych. Z drugiej strony, z uwagi na wysoką samodzielność finansową, miasta i gminy miejskie mogły w większym stopniu autonomicznie reagować na wpływ niekorzystnych czynników oddziałujących na ich stabilność fiskalną, wykorzystując do tego celu m.in. instrumenty polityki fiskalnej.

W hipotezie czwartej (H4) wyraziłam przypuszczenie, że *zmiany zakresu stabilności fiskalnej gmin są w różnym stopniu wywoływane przez modyfikację uwarunkowań i zasobów wewnętrznych tych jednostek samorządowych oraz przez wpływ otoczenia zewnętrznego*. Do udowodnienia tej hipotezy wykorzystałam opisaną powyżej metodę rozkładu rocznych przyrostów miary FSI w ujęciu Malmquista na zmiany wywołane przez uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Ich analiza potwierdziła trafność tej hipotezy, dowodząc, że w całym badanym okresie to głównie zmiany w sferze czynników wewnętrznych przesądzały o dynamice stabilności fiskalnej badanych gmin, przy czym – co charakterystyczne – wpływ tej kategorii uwarunkowań na dynamikę wskaźnika syntetycznego ΔFSI_{mlq} pozostawał cały czas (poza 2011 r.) dodatni, podczas gdy oddziaływanie czynników zewnętrznych na stabilność fiskalną miało w większości (poza 2011 r.) charakter negatywny. Oznacza to, że pozytywne efekty, wynikające ze specyficznych przewag i potencjału wewnętrznego badanych gmin, łagodziły oddziaływanie niekorzystnych impulsów płynących z otoczenia zewnętrznego. Potwierdzeniem tego jest także bardzo wysoka dodatnia korelacja pomiędzy rocznym przyrostem stabilności fiskalnej w ujęciu indeksu Malmquista a jego komponentem wynikającym z uwarunkowań wewnętrznych oraz bardzo słaba ujemna korelacja pomiędzy ΔFSI_{mlq} a zmianą czynników zewnętrznych. W efekcie porównania kształtowania się komponentów miary zagregowanej, odzwierciedlających wpływ na jej roczne przyrosty

stabilności fiskalnej, oddziałujących w podobny sposób na wszystkie samorządy z konkretnej grupy porównawczej, zostały uwzględnione za pomocą przyjętych benchmarków, to poprawa ta musiała być następstwem specyficznych czynników wywierających wpływ tylko na tę gminę, a zatem wynikających z jej środowiska wewnętrznego. Drugi komponent był natomiast średnią arytmetyczną z dwu różnic, z których pierwsza wskazywała, jak zmieniłaby się stabilność fiskalna badanej gminy w roku budżetowym t , gdyby do jej obliczenia zastosować benchmarki z roku budżetowego $t-1$, a druga informowała o zmianie stabilności fiskalnej w roku $t-1$ w przypadku wykorzystania benchmarków z okresu t . W sytuacji, gdy wartość tej średniej pozostawała dodatnia, oznaczało to, że benchmark w roku budżetowym t poprawił się w relacji do roku poprzedniego $t-1$, co można było interpretować jako poprawę warunków zewnętrznych.

zmian wywołanych przez czynniki wewnętrzne i czynniki zewnętrzne, w poszczególnych kategoriach rodzajowych gmin okazało się, że w niektórych latach (przede wszystkim w okresie 2008–2010) miastom na prawach powiatu udawało się poprzez odpowiednie wykorzystanie ich wewnętrznych potencjałów ograniczyć negatywny wpływ otoczenia zewnętrznego na ich stabilność. Dzięki wyższej samodzielności finansowej oraz znacznemu udziałowi środków europejskich mogły one w większym stopniu zareagować na niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne, wykorzystując do tego celu specyficzne przewagi i atuty. W innych latach badanego okresu – w 2011 i 2014 r. – wpływ uwarunkowań wewnętrznych był jednoznacznie negatywny, mimo istnienia pozytywnych warunków zewnętrznych. Prawdopodobnie negatywnie zadziałały w tym przypadku nowo wprowadzone limity zadłużenia (w 2011 r. – wymóg zachowania równowagi operacyjnej, w 2014 r. – IWZ), które w sposób naturalny ograniczyły elastyczność prowadzonej w miastach polityki budżetowej, wymuszając na nich redukcję zadłużenia (co wpłynęło na poprawę cząstkowego wskaźnika stabilności związanego z wypłacalnością długoterminową) kosztem osłabienia ich zdolności do finansowania rozwoju lokalnego.

W ostatniej hipotezie (H5) założyłam, że zakres stabilności fiskalnej polskich gmin jest w *największym stopniu objaśniany przez czynniki o charakterze ekonomicznym i demograficznym, przy czym ich wpływ jest zróżnicowany w odmiennych typach gmin.* Hipotezę tę potwierdziły wyniki estymacji modelu panelowego dla zmiennej zależnej w postaci zagregowanej miary stabilności fiskalnej dla wszystkich gmin oraz odrębnie dla miast na prawach powiatu, gmin miejskich, gmin miejsko-wiejskich i gmin wiejskich. Dowiodły one szczególnie wysokiego wpływu na stabilność fiskalną badanych gmin takich zmiennych ekonomicznych, jak: tempo wzrostu PKB, stopa bezrobocia w kraju oraz udział podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sektorze przemysłu i budownictwa oraz w sektorze rolnictwa w relacji do ogółu firm zarejestrowanych na terenie danej jednostki terytorialnej. Spośród zmiennych demograficznych należy wymienić wskaźnik obciążenia ekonomicznego, który w większości badanych gmin wykazał ujemny wpływ na stabilność fiskalną. Pewien pozytywny związek z wartością wskaźnika FSI w badanych gminach miała także zmienna odzwierciedlająca liczbę organizacji typu non-profit na 10 tys. mieszkańców. Z kolei żadna z wykorzystanych zmiennych środowiskowo-przestrzennych i infrastrukturalnych nie okazała się istotną statycznie determinantą stabilności fiskalnej. Jednocześnie pomiędzy poszczególnymi typami gmin zaobserwowano pewne różnice. W przypadku miast na prawach powiatu i gmin miejskich dostrzeżono wyraźnie słabszą niż w pozostałych typach gmin korelację stabilności fiskalnej z rocznym tempem wzrostu PKB. W strukturze dochodów budżetowych tych JST dominują dochody własne, które są szczególnie wrażliwe na wahania koniunktury, jednak te najbardziej zasobne finansowo JST są w stanie poprzez dyskrecjonalne instrumenty lokalnej polityki fiskalnej łagodzić negatywny wpływ otoczenia makroekonomicznego na stan swoich finansów. W miastach na prawach powiatu – w przeciwieństwie do większości gmin w Polsce – bardzo istotnym czynnikiem oddziałującym na stabilność fiskalną okazał się udział podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sektorze przemysłu i budownictwa. Spośród pozostałych zmiennych o charakterze endogenicznym silną współzależność ze stabilnością fiskalną w miastach na prawach powiatu wykazał się również udział organizacji typu non-profit na 10 tys. mieszkańców. Ponadto należy podkreślić stosunkowo duży pozytywny wpływ salda migracji na stabilność fiskalną badanych miast. Jeśli chodzi o czynniki oddziałujące na stabilność fiskalną gmin miejskich, to poza wpływem tempa wzrostu PKB spośród czynników o charakterze wewnętrznym trzeba odnotować pozytywną współzależność ze stabilnością fiskalną czynników demograficznych, odzwierciedloną za pomocą takich zmiennych, jak: zameldowania na pobyt stały oraz liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 1000 mieszkańców. Ostatnie dwie kategorie gmin, czyli gminy miejsko-wiejskie i wiejskie, obejmują te jednostki samorządowe, w przypadku których

najwięcej badanych zmiennych wykazało się istotnym statystycznie związkiem ze stabilnością fiskalną. Gminy miejsko-wiejskie i wiejskie charakteryzowały się najsilniejszym oddziaływaniem tempa wzrostu PKB. Co interesujące, czynniki związane z wewnętrznym potencjałem ekonomicznym miały zdecydowanie mniejszy wpływ na stabilność gmin miejsko-wiejskich i wiejskich niż w przypadku miast na prawach powiatu. Jeśli chodzi o zmienne demograficzno-społeczne, to w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich poza niewielkim wpływem salda migracji oraz wskaźnika obciążenia demograficznego nie odgrywały one szczególnie znaczącej roli jako determinanty stabilności fiskalnej.

Realizacja celów pomocniczych o charakterze teoriopoznawczym, metodologicznym, a także empirycznym oraz weryfikacja szczegółowych hipotez badawczych pozwoliła mi odnieść się do głównego celu oraz głównej hipotezy mojej pracy. Wyraziłam w niej przypuszczenie, że *stabilność fiskalna jednostek samorządu terytorialnego ma złożony i wielowymiarowy charakter, będący wypadkową nie tylko uwarunkowań systemowych tkwiących w samym sektorze finansów publicznych, ale także czynników płynących spoza niego, o zróżnicowanym charakterze i źródłach pochodzenia*. Do weryfikacji tej hipotezy posłużyła mi zarówno krytyczna analiza źródeł literaturowych, jak i przeprowadzone badania empiryczne. Przegląd dorobku naukowego (w tym uwzględnienie interdyscyplinarnego ujęcia wynikającego z ekonomii zrównoważonego rozwoju) wykazał, że zawężanie perspektywy rozpatrywania stabilności fiskalnej tylko do najczęściej przywoływanego w piśmiennictwie jej wymiaru, jakim jest wypłacalność długoterminowa, nie jest w przypadku JST trafne, ponieważ samorządy funkcjonują w warunkach tzw. miękkich ograniczeń budżetowych, które osłabiają wpływ rynkowych mechanizmów reglamentowania długów samorządowych. Poza tym stabilność fiskalna JST wyraża się przede wszystkim w zdolności władz samorządowych do trwałego dostarczania usług publicznych spełniających oczekiwania mieszkańców wspólnoty samorządowej i elastycznego reagowania na różnego typu bodźce, a także w stymulowaniu długoterminowego rozwoju własnego i otoczenia oraz w dbałości o dobro nie tylko obecnego, ale i przyszłych pokoleń. Te okoliczności powodują, że przy rozpatrywaniu stabilności fiskalnej należy uwzględnić wszystkie powyższe jej płaszczyzny. W następstwie krytycznej analizy piśmiennictwa i dotychczasowych wyników badań empirycznych zweryfikowano również drugą część głównej hipotezy badawczej. Wykazano przy tym, że uwarunkowania systemowe, mające źródła w samym sektorze finansów publicznych, są bezpośrednimi komponentami stabilności fiskalnej JST składającymi się na jej ocenę, natomiast pozostałe kategorie czynników (ekonomicznych, społecznych, demograficznych, instytucjonalnych i innych) wpływają na tę stabilność w sposób pośredni, nie stanowią jednak jej odrębnych składowych, lecz jedynie objaśniają jej zakres, stopień zróżnicowania i zmienność w czasie. Potwierdzenie powyższych wniosków udało się uzyskać także w następstwie weryfikacji szczegółowych hipotez badawczych.

4.6 Wkład do dorobku naukowego

Monografia stanowi oryginalne opracowanie naukowe na tle krajowego i międzynarodowego piśmiennictwa ekonomicznego. Jest przy tym według wiedzy Autorki pierwszą w polskiej literaturze przedmiotu kompleksową pozycją naukową poświęconą w całości problematyce stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego w ujęciu wykraczającym poza kwestie odnoszące się jedynie do równowagi budżetowej, czy bezpiecznych granic długu samorządowego. Co więcej, zakres podjętych rozważań wychodzi poza perspektywę jedynie polskich samorządów, zaś uwaga koncentruje się przede wszystkim na poszukiwaniu pewnych uniwersalnych atrybutów, elementów składowych i wymiarów badanego zjawiska w oparciu o przegląd wielu krajowych i zagranicznych źródeł literaturowych, wyników badań empirycznych, raportów oraz publikacji popularno-naukowych związanych z tą tematyką.

Niniejsza publikacja dzięki pluralizmowi zastosowanych metod badawczych wnosi wkład w istniejący dorobek naukowy na kilku poziomach.

Po pierwsze, na *poziomie koncepcyjno-teoretycznym* porządkuje i systematyzuje dotychczasową wiedzę dotyczącą stabilności fiskalnej, co jest tym istotniejsze, że w piśmiennictwie naukowym brak jest jednej, spójnej i powszechnie stosowanej definicji tego pojęcia. Spojrzenie na to zjawisko zaprezentowane zostało przez pryzmat różnych koncepcji i paradygmatów ekonomicznych oraz na tle ewolucji poglądów na kwestię roli państwa, równoważenia budżetów publicznych oraz dopuszczalności i granic zadłużenia publicznego. W pracy dokonałam ponadto próby usystematyzowania istniejącego zamętu terminologicznego w tej sferze i hierarchizacji stosowanych w piśmiennictwie naukowym pojęć eksponując przy tym ich różny zakres znaczeniowy. Przedkładana monografia charakteryzuje się nowatorskim i interdyscyplinarnym podejściem do tego zjawiska, które interpretowane jest w kontekście powiązania, jakie występuje pomiędzy stabilnością fiskalną a ekonomią zrównoważonego rozwoju. Takie ujęcie tego zagadnienia wpisuje się w nowy wyłaniający się w ostatnim czasie paradygmat nauki ekonomii i finansów, jakim są **„zrównoważone” (stabilne) finanse publiczne” (*sustainable public finance*)**. W monografii wyraźnie uzasadniono i wyeksponowano potrzebę wydzielenia obszaru badawczego, jakim jest stabilność fiskalna jednostek samorządu terytorialnego z ogólnie pojmowanej problematyki stabilności sektora finansów publicznych jako całości. Dokonano także rzadkiej piśmiennictwie naukowym autorskiej konceptualizacji pojęcia „stabilność fiskalna JST” na tle prezentacji postulatów stosunkowo mało popularnego jeszcze w literaturze polskiej nurtu federalizmu fiskalnego pierwszej i drugiej generacji. Jednym z istotnych osiągnięć pracy jest uwzględnienie wielkowymiarowości zjawiska stabilności fiskalnej oraz zidentyfikowanie jego głównych wymiarów odzwierciedlonych za pomocą czterech odmiennych kategorii wypłacalności uwzględniających odrębne aspekty gospodarki finansowej JST oraz różne okresy. Podjęto wreszcie próbę wielotorowego zidentyfikowania, klasyfikacji oraz określenia wpływu różnych czynników oddziałujących na stabilność fiskalną JST przy uwzględnieniu możliwie szerokiego i wielokierunkowego tła badawczego odwołującego się nie tylko do tradycyjnie rozpatrywanych w literaturze uwarunkowań ekonomicznych, ale także do dorobku ekonomii instytucjonalnej, demografii, czy gospodarki przestrzennej. Istotnym wkładem jest ponadto synteza dyskusji oraz obszernie zestawienie wyników polskich i zagranicznych badań empirycznych nad czynnikami stabilności fiskalnej.

Na poziomie *metodologicznym* wkładem do nauki jest opracowanie teoretycznego modelu pomiaru stabilności fiskalnej JST uwzględniającego interakcje pomiędzy elementami składowymi struktury fiskalnej jednostki samorządowej a jej środowiskiem wewnętrznym i otoczeniem zewnętrznym. Nowatorskie podejście do koncepcji tego pomiaru, polega na przyjęciu dwuetapowej procedury badawczej, po to, by umożliwić odróżnienie samej ewaluacji stabilności fiskalnej dokonywanej w oparciu o miary finansowe od identyfikacji pozafinansowych (ekonomicznych, demograficzno-społecznych, instytucjonalnych i środowiskowych) czynników, które ją determinują. W monografii podjęto także oryginalną próbę wykorzystania do oceny stabilności fiskalnej metody Wielowymiarowej Analizy Porównawczej (WAP), która wykorzystano do konstrukcji autorskiego syntetycznego wskaźnika stabilności fiskalnej (FSI). Zastosowanie metody WAP wpisuje się w liczne postulaty doktryny naukowej i umożliwia uchwycenie złożonej natury stabilności fiskalnej oraz uwzględnienie znacznego zróżnicowania uwarunkowań, w których funkcjonują poszczególne samorządy. Przyjęte podejście badawcze rozszerzyło tradycyjne metody WAP o modelowanie danych panelowych, co pozwoliło na połączenie dwóch wymiarów: czasowego i przekrojowego. Nowatorstwo prowadzonych badań polegało także na wyjściu poza standardowe wskaźniki wykorzystywane do ocen sytuacji finansowej JST w Polsce,

a proponowane przez polskie Ministerstwo Finansów i rozszerzeniu prowadzonej analizy o mierniki odnoszące się do zazwyczaj pomijanych aspektów, jak: trwałość i elastyczność budżetowa, wypłacalność z zakresu usług publicznych, czy sprawiedliwość międzypokoleniowa. Zastosowanie metody WAP pozwoliło na uniknięcie pewnej uznaniowości przy interpretacji wyników pomiaru stabilności fiskalnej, bowiem jej ocena w każdej JST miała dzięki temu charakter względny i była każdorazowo przeprowadzana na tle rezultatów osiągniętych przez porównywalne samorządy. Dzięki temu ocena stanu finansów samorządowych nie została zawężona jedynie do obarczonych wieloma mankamentami wytycznych wynikających z obowiązujących przepisów prawnych, kryteriów wypracowanych przez banki agencje ratingowe, czy instytucje nadzorcze. Warto zaznaczyć, że do innowacji o charakterze metodycznym zastosowanego podejścia badawczego zaliczyć należy także: wykorzystanie wskaźnika entropii informacji Shannona do określenia wag dla poszczególnych cech diagnostycznych wykorzystanych do konstrukcji zagregowanej miary stabilności fiskalnej w przeciwieństwie do wielu wcześniejszych badań empirycznych, w których zakładano równoważne traktowanie wszystkich zmiennych opisujących sytuację finansową JST, a także tzw. po raz pierwszy przy analizach stanu finansów samorządowych - indeksu Malmquista do wyodrębnienia wpływu na zmiany stabilności fiskalnej badanych gmin czynników płynących z otoczenia zewnętrznego i oddziałujących w zbliżony sposób na wszystkie jednostki samorządowe od tych, które były następstwem zmian w wewnętrznym potencjale ekonomiczno-społecznym badanych JST.

Na poziomie *empirycznym* uzyskano szereg wyników uzupełniających istniejący dorobek, a także niekiedy wyjaśniający istniejące w nim sprzeczności. Badanie wyraźnie wykazało na istnienie związku między typem administracyjnym i wielkością gmin potwierdzając przy tym, że większe JST mające charakter miejski wykazują się wyższym zakresem stabilności fiskalnej niż mniejsze gminy wiejskie i miejsko-wiejskie. Wbrew dominującym w potocznym odbiorze sądom wykazano ponadto, że wypłacalność długoterminowa wykazuje niewystarczającą diagnostyczność jako jedyny parametr decydujący o stabilności fiskalnej gmin, zaś uzyskania jej wysokich zakresów niezbędny jest proporcjonalny wkład wszystkich wymiarów tego zjawiska, przy czym szczególnie istotne okazały się wymiary takie jak: trwałość, elastyczność budżetowa oraz sprawiedliwość międzypokoleniowa. Analiza rocznych przyrostów zagregowanego wskaźnika stabilności fiskalnej w ujęciu Malmquista dodatkowo wykazała, że zmiany stabilności fiskalnej są w większym stopniu wywoływane przez modyfikację uwarunkowań i zasobów wewnętrznych tych jednostek samorządowych niż przez wpływ otoczenia zewnętrznego. Najważniejszy wpływ na wartość wskaźnika FSI w badanych gminach wykazywały zmienne ekonomiczne oraz w zdecydowanie mniejszym stopniu demograficzne, zaś wpływ pozostałych okazał się nieistotny pod względem statystycznym.

Można również wskazać, że niektóre rozważania zamieszczone w pracy posiadają charakter *aplikacyjny* i mogą stanowić z praktycznego punktu widzenia zbiór pewnych postulatów i rekomendacji w odniesieniu do polskiego ustawodawcy, czy też poszczególnych jednostek samorządowych. Wynikają one zarówno ze zidentyfikowanych przede wszystkim w rozdziale II monografii dysfunkcji w sferze podziału zadań publicznych, środków finansowych oraz uprawnień dłużnych i władztwa zadłużeniowego między państwo i samorząd terytorialny, zagrażających stabilności fiskalnej jednostek samorządowych, jak też z wniosków płynących z badań empirycznych.

KW

5 Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

5.1 Charakterystyka ilościowa osiągnięć naukowo-badawczych

Mój dotychczasowy dorobek naukowy obejmuje łącznie **65** publikacji.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora opublikowałam **57** opracowań naukowych, na które składają się: **3** monografie naukowe (w tym 2 samodzielne, tj. opublikowana rozprawa doktorska i rozprawa habilitacyjna oraz 1 współautorska monografia naukowa), **32** artykuły w czasopismach naukowych, **14** rozdziałów w monografiach oraz **7** publikacji w recenzowanych materiałach konferencyjnych. Byłam także współredaktorem **1** monografii naukowej.

Mój dorobek publikacyjny po uzyskaniu stopnia doktora pozwolił mi wypracować łącznie **436 punktów (według punktacji MNiSW z roku wydania publikacji)**.

W moim dorobku piśmienniczym znajduje się także **8** prac badawczych, które powstały przed uzyskaniem przeze mnie stopnia naukowego doktora. Zaliczam do nich: **1** współautorską monografię naukową, **4** artykuły w czasopismach, **2** rozdziały w monografiach oraz **1** publikację w recenzowanych materiałach konferencyjnych. Spośród wszystkich moich publikacji **7** opublikowanych zostało w języku angielskim oraz **2** w języku rosyjskim.

Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego według rodzaju i języka publikacji zawarłam w tabeli 1, zaś ich punktację - w tabeli 2.

Tabela 1. Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego naukowych (według rodzaju i języka publikacji).

Wyszczególnienie	Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora	Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora	Razem
RODZAJ PUBLIKACJI:			
Monografie	1	3 ^{*)}	4
Rozdział w monografii	2	14	16
Artykuły w czasopismach naukowych	4	32	36
Recenzowane materiały konferencyjne	1	7	8
Redakcja monografii	0	1	1
Razem:	8	57	65
JĘZYK PUBLIKACJI:			
Język polski	8	48	56
Język angielski	0	7	7
Język rosyjski	0	2	2
Razem:	8	57	65

^{*)} w tym opublikowana rozprawa doktorska

Źródło: opracowanie własne.

KW

Tabela 2. Sumaryczna punktacja dorobku publikacyjnego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (według rodzaju publikacji).

Wyszczególnienie	Punktacja MNiSW dla publikacji po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (punkty według roku wydania publikacji)
Monografie	116
Rozdział w monografii	59
Artykuły w czasopismach naukowych	228
Recenzowane materiały konferencyjne	28
Redakcja monografii	5
Razem:	436

Źródło: opracowanie własne.

Poza ujętymi w tabeli 1 pracami w roku 2019 w czasopiśmie naukowym *Lex Localis - Journal of Local Self-Government* (Vol. 17, Issue 3, July 2019) ukaże się także jeszcze jeden mój artykuł naukowy zatytułowany: *The significance of selected socio-economic factors for the achieving of fiscal sustainability of local government units (LGUs) in Poland* (decyzja o jego przyjęciu do druku dołączona została w załączniku). Czasopismo to znajduje się na dawnej ministerialnej liście A (zaś jego impact factor według listy JCR za rok 2017 wyniósł: 0.822).

Moje monografie naukowe, a także rozdziały w monografiach opublikowane zostały w renomowanych wydawnictwach naukowych, tj.: CeDeWU, C. H. Beck, Wydawnictwo Naukowe UMCS, Wydawnictwo Naukowe KUL, Wydawnictwo UE w Krakowie, czy Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. Z kolei recenzowane materiały konferencyjne za granicą publikowałam m. in. w wydawnictwach: Universitas Győr (Węgry); Univerzita Karlova Praha (Czechy), Masarykova Univerzita Právnická Fakulta Brno (Czechy); Univerzita Pavla Jozefa Safarika v Kosicach (Słowacja), Voronezh State University (Rosja), czy International School for Social and Business Studies in Celje (Slovenia). Wszystkie czasopisma krajowe, w których zamieszczone zostały moje artykuły, znajdują się na ministerialnej liście B. Są wśród nich m. in.: Folia Oeconomica. Acta Universitatis Lodziensis; Przedsiębiorczość i Zarządzanie, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Annales UMCS Sectio H Oeconomia, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Krytyka Prawa, Zarządzanie i Finanse, a także Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług oraz Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Statystykę cytowań moich prac zamieściłam w tabeli 3, a pełny raport jako załącznik. Ze statystyki tej wynika, że **25** moich publikacji było cytowanych przez innych autorów, a łączna liczba cytowań bez powtórzeń i autocytowań wyniosła **123**. Całościowy indeks Hirscha według stanu na 26 kwietnia 2019 r. wyniósł **5**, przy czym podkreślenia wymaga to, że w bazie Web of Science (Cited Reference Search) liczba cytowań moich publikacji w wynosi 9, a w bazie Scopus cytowane były 2 z nich.

Tabela 3. Statystyka dotycząca cytowań (bez autocytowań)

Nazwa bazy	Liczba cytowań	Liczba prac cytowanych	h-indeks
Web of Science (Basic Search)	0	0	-
Web of Science (Cited Reference Search)	9	6	2
Scopus	2	2	1
Publish or Perish	123	25	5

Źródło: Biblioteka UMCS w Lublinie (stan na 26 kwietnia 2019 r.)

5.2 Obszary zainteresowań naukowo-badawczych

Pierwszym moim znaczącym osiągnięciem naukowym była rozprawa doktorska zatytułowana „*System opodatkowania nieruchomości w Polsce i kierunki jego zmiany*”, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Alicji Pomorskiej. Rozprawa w nieco skróconej i zaktualizowanej wersji została opublikowana w formie monografii pt.: „*System opodatkowania nieruchomości w Polsce*” przez Wydawnictwo UMCS w roku 2007.

Wraz z rozwojem naukowym moje zainteresowania badawcze ulegały stopniowemu rozszerzeniu także o inne jeszcze (niż sam system opodatkowania nieruchomości) obszary tematyczne koncentrujące się wokół finansów publicznych, a zwłaszcza finansów samorządowych. Elementem spajającym poruszane przeze mnie wątki badawcze był ich wspólny cel, którym było poszukiwanie różnorodnych uwarunkowań, barier i sposobów zapewniania bezpieczeństwa finansowego i stabilności publicznego systemu finansowego. Wyniki tych badań stanowiły dla mnie asumpt do podjęcia problematyki ujętej w rozprawie habilitacyjnej oraz w monografii naukowej „*Bezpieczeństwo finansów publicznych*” wydanej przez Wydawnictwo CeDeWu w roku 2018 (napisanej we współautorstwie z M. Redo oraz J. Ciak).

Prowadzone przeze mnie badania i publikacje można przyporządkować do następujących powiązanych ze sobą obszarów tematycznych:

- 1) Dochody podatkowe państwa i jednostek samorządu terytorialnego: stan obecny i rekomendacje.
- 2) Zadania JST i zdolność do ich realizacji w kontekście przestrzegania zasady adekwatności.
- 3) Nierównowaga fiskalna i dług publiczny w Polsce i innych państwach UE ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego.
- 4) Wybrane uwarunkowania ekonomiczne, społeczno-demograficzne, przestrzenne i instytucjonalne oddziałujące na sytuację finansową JST.
- 5) Inne publikacje

Ad. 1.) Dochody podatkowe państwa i jednostek samorządu terytorialnego: stan obecny i rekomendacje.

Do pierwszego obszaru tematycznego zaliczyłam (łącznie z monografią powstałą na podstawie rozprawy doktorskiej) 17 moich publikacji, spośród których szczególnie ważne wydają się mi się następujące z nich:

- 1) Wójtowicz, K. (2016). Ocena i potrzeba zmian dotychczasowego systemu opodatkowania dochodów z rolnictwa. W: A. Pomorska (red.) *Potrzeba i kierunki reformy podatków dochodowych w Polsce*, (s. 233-286). Lublin: Wydawnictwo KUL.

LN

- 2) Wójtowicz, K. (2016). Propozycje zmian w systemie opodatkowania dochodów rolniczych w Polsce, *Studia Ekonomiczne Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 294, 212-225.
- 3) Wójtowicz, K. (2016). Rola polityki fiskalnej w ograniczaniu nierówności dochodowych w warunkach kryzysu ekonomicznego – doświadczenia wybranych państw UE, *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 47 (3), 205-216.
- 4) Wójtowicz, K. (2015). Decentralizing Value Added Taxes - appearance or reality? W: *Managing Intellectual Capital and Innovation or Sustainable and Inclusive Society. Proceedings of the MakeLearn and THIM Joint International Conference*, 27–29 May 2015, Bari.
- 5) Wójtowicz, K. (2015). Major trends in the field of financing of sub-central governments between 1999 and 2013 and their impact on its fiscal sustainability, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu* 58(1), 79-94.
- 6) Wójtowicz, K. (2014). Doświadczenia wybranych państw UE w dziedzinie opodatkowania dochodów rolniczych - wnioski dla polski. W: S. Owsiak (red.) *Finanse w polityce makroekonomicznej państwa* (s. 234-245), Kraków: Wydawnictwo UE w Krakowie.
- 7) Wójtowicz, K. (2014). Udziały w podatkach państwowych a problem stabilności fiskalnej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, *Annales UMCS, sectio H, Oeconomia*, vol. XLVIII, 2, 135-143.
- 8) Wójtowicz, K. (2013). Ulgi i zwolnienia w podatkach samorządowych jako instrument wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w gminach (na przykładzie doświadczeń gmin miejskich województwa lubelskiego), *Krytyka Prawa. Niezależne Studia nad Prawem*, t. V, 411-440.
- 9) Wójtowicz, K. (2013). Udziały samorządów w podatkach państwowych - własne czy obce źródło dochodów JST? *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 306, 501-512.
- 10) Wójtowicz, K. (2006). Cechy optymalnego systemu opodatkowania nieruchomości a praktyka polska, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 426: Ekonomiczne Problemy Usług* 1, 325-334.
- 11) Wójtowicz, K. (2006). Analiza potencjalnych skutków reformy systemu opodatkowania nieruchomości w Polsce, W: A. Pomorska (red.), *Finanse publiczne* (s. 206-267). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- 12) Wójtowicz, K. (2005). Główne bariery reformy systemu opodatkowania nieruchomości w Polsce, W: M. Strokolec (red.). *Current questions of the efficiency of public finance, financial law and tax law in the countries of Central and Eastern Europe* (s. 61-71). Kosice: Univerzita Pavla Jozefa Safarika v Kosicach.

Podjęte przeze mnie badania w tym obszarze skupiały się przede wszystkim na dochodach podatkowych JST, wśród których moją szczególną uwagę przykuwały dwie ich najważniejsze kategorie, tj. samorządowe podatki obciążające nieruchomości (opracowania [10], [11], [12] i częściowo [8]) oraz udziały JST w państwowych podatkach dochodowych, tj. podatku dochodowym od osób fizycznych - PIT oraz w podatku dochodowym od osób prawnych - CIT (artykuły [7] i [9]). W ramach omawianego nurtu badawczego znajduje się także artykuł, którego celem była ocena kształtowania się dochodów samorządowych w Polsce; przeprowadzona z punktu widzenia pewnych modelowych atrybutów systemu zasilania finansowego JST [5]. Oprócz prac badawczych poświęconych dochodom podatkowym jednostek samorządowych do tego obszaru zainteresowań zaliczam również opracowania dotyczące wybranych wpływów podatkowych szczebla centralnego (budżetu państwa), tj. np. artykuł [3], którego przedmiotem była ocena zakresu oraz skuteczności funkcji

redystrybucyjnej polityki fiskalnej realizowanej w warunkach ostatniego światowego kryzysu ekonomicznego w wybranych państwa UE. Z kolei artykuł [4] oraz publikacje [1], [2], [6] ujmują tematykę niektórych dochodów podatkowych państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego z perspektywy odmiennej niż ta, która najczęściej występuje w dotychczasowym piśmiennictwie. Artykuł [4] jest bowiem głosem w dyskusji naukowej nad ewentualną możliwością decentralizowania jednego z najważniejszych podatków państwowych, tj. podatku od wartości dodanej (VAT). Z kolei publikacje [1], [2] i [6] odnoszą się do kwestii reformy podatku rolnego nie tylko z punktu widzenia jednostek samorządu terytorialnego, ale przede wszystkim z perspektywy systemu podatkowego państwa jako całości.

Moje ważniejsze osiągnięcia stanowiące wkład w rozwój nauki odnoszące się do tego nurtu badań obejmują:

- sformułowanie cech modelowych opodatkowania nieruchomości oraz dokonanie na ich tle oceny polskich rozwiązań podatkowych; co pozwoliło mi wykazać, że podatki obciążające nieruchomości w Polsce w niedostateczny sposób wypełniają zarówno funkcje fiskalne, jak i pozafiskalne;
- wykazanie (za pomocą badań empirycznych przeprowadzonych na przykładzie gmin miejskich województwa lubelskiego), że ulgi i zwolnienia w podatkach samorządowych nie stanowią skutecznego instrumentu wspierania rozwoju przedsiębiorczości w badanych gminach,
- zidentyfikowanie barier o charakterze technicznym, prawnym i instytucjonalnym, jak też społeczno - politycznym i finansowym utrudniających reformowanie podatków obciążających nieruchomości w Polsce;
- wykazanie na podstawie własnych badań empirycznych prowadzonych w oparciu o dane pochodzące z *Rejestru cen i wartości nieruchomości prowadzonego przez Urząd Miasta Lublina* głównych fiskalnych i pozafiskalnych następstw ewentualnego wdrożenia podatku katastralnego (w tamtym czasie była to jedna z pierwszych tego typu analiz). Udało mi się udowodnić, że nawet przy założeniu neutralności stawki podatkowej podstawowym skutkiem fiskalnym reformy stałaby się zmiana rozkładu obciążeń podatkowych, w efekcie której zyskaliby przede wszystkim właściciele gruntów i budynków związanych z działalnością gospodarczą i położonych w bardziej peryferyjnych lokalizacjach, natomiast „przegraliby” głównie posiadacze nieruchomości mieszkaniowych położonych w atrakcyjnych częściach miasta.
- usystematyzowanie najważniejszych kryteriów (wynikających z piśmiennictwa naukowego, statystyki międzynarodowej, a także praktyki budżetowej niektórych państw europejskich) pozwalających na zaliczenie udziałów jednostek samorządu terytorialnego w podatkach państwowych do kategorii dochodów własnych lub transferów zewnętrznych;
- dokonanie oceny zasad konstrukcyjnych i znaczenia udziałów w podatkach państwowych jako źródła finansowania JST w Polsce. Wykazałam przy tym, że główną zaletą udziałów podatkowych, jaką jest ich wysoka wydajność fiskalna, może w warunkach spowolnienia gospodarczego, dość łatwo stać się wadą, z uwagi na bardzo silne ich powiązanie z cyklem koniunkturalnym. Zwróciłam ponadto uwagę na to, że ryzyko to potęgowane jest znaczną zmiennością konstrukcji PIT i CIT, na którą jednostki samorządowe nie mają żadnego wpływu.
- przeprowadzenie oceny (na przykładzie krajów Unii Europejskiej w latach 2007-2012) zakresu oraz skuteczności wykorzystania wybranych instrumentów polityki fiskalnej do łagodzenia nierówności dochodowych w warunkach ostatniego

światowego kryzysu finansowego i ekonomicznego, co pozwoliło mi sformułować wniosek o tym, że narzędzia podatkowe pozostawały zasadniczo mniej skuteczne w realizacji funkcji wyrównawczych niż instrumenty wydatkowe;

- przeanalizowanie praktycznych doświadczeń wybranych państw odnoszących się do różnych sposobów decentralizacji podatku od wartości dodanej (VAT) oraz zidentyfikowanie towarzyszących temu trudności, jak również podkreślenie przydatności niektórych rozwiązań stosowanych na poziomie Unii Europejskiej w dziedzinie wspólnotowego systemu VAT w ewentualnym przewyżczeniu tych barier;
- charakterystyka głównych zasad opodatkowania dochodów rolniczych w wybranych 11 krajach UE oraz sformułowanie na tej podstawie ogólnych rekomendacji co do modelu opodatkowania rolnictwa w Polsce,
- przeprowadzenie własnej empirycznej symulacji skutków fiskalnych różnych wariantów wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie (przy wykorzystaniu danych rachunkowych gromadzonych w polskim FADN- *Farm Accountancy Data Network*) i wskazanie na bazie otrzymanych wyników ogólnych zaleceń co do kierunków ewentualnej reformy opodatkowania dochodów rolniczych w Polsce. Zarekomendowałam przy tym, ażeby dochody rolnicze obciążone zostały przy pomocy już funkcjonujących form opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej, jednakże przy zastosowaniu uproszczeń i preferencji dotyczących szacowania dochodów rolniczych, ułatwień w zakresie obowiązków ewidencyjnych oraz przy zastosowaniu preferencyjnych ulg inwestycyjnych.

Ad. 2.) Zadania JST i zdolność do ich realizacji w kontekście przestrzegania zasady adekwatności

Do drugiego obszaru tematycznego zaliczyłam łącznie 9 publikacji, spośród których najistotniejsze wydają się być następujące z nich:

- 1) Wójtowicz, K. (2015). Przejawy naruszeń zasady adekwatności w procesie decentralizacji zadań publicznych Polsce. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 391, 284-291.
- 2) Wójtowicz, K. (2014). Podział zadań publicznych między państwo a samorząd a problem zapewnienia stabilności fiskalnej JST. *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, 40 (4), 303-312.
- 3) Wójtowicz, K. (2012). Uwarunkowania rozwoju inwestycji samorządowych w państwach UE w warunkach kryzysu gospodarczego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 726: Ekonomiczne Problemy Usług* 99, 233-246.
- 4) Wójtowicz, K. (2012). Przesłanki, zakres i skutki przekształceń własnościowych SPZOZ przeprowadzanych przez JST w latach 1999-2010. *Annales UMCS, sectio H Oeconomia*, vol. XLVI, 3, 407-416.
- 5) Wójtowicz, K. (2011). Rola subwencji oświatowej w wyrównywaniu szans edukacyjnych (na przykładzie gmin woj. lubelskiego). W: K. Hanusik, A. Dudek (red.) *Rynkowe i społeczne efekty konsumpcji* (s. 135-151), Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- 6) Wójtowicz, K. (2007). Modele organizacji i finansowania ochrony zdrowia – teoria i praktyka wybranych państw. W: A. Pomorska, J. Głuchowski i J. Szolno-Koguc, *Uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych* (s. 437-448), Lublin: Wydawnictwo KUL.

XW

Powyższe prace badawcze koncentrują się wokół dwóch głównych wątków. Pierwszy z nich o charakterze ogólnym dotyczy identyfikacji różnych problemów związanych z szeroko pojmowaną sferą zadań samorządowych (artykuł [1] i [2]), zaś drugi, bardziej szczegółowy, skupia się na zdolności JST do realizacji jedynie wybranych z nich, m. in. w dziedzinie: inwestycji samorządowych (opracowanie [3]), oświaty (publikacja [5]), a także ochrony zdrowia (artykuł [4] i [6]), przy czym w ostatnim przypadku przyjęta perspektywa badawcza wykracza poza poziom tylko samorządowy, eksponując także wybrane aspekty tych zjawisk na szczeblu państwowym, czy nawet międzynarodowym.

Do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój nauki odnoszących się do tego nurtu badań zaliczyć należy:

- zidentyfikowanie głównych reguł podziału zadań publicznych między państwo a samorząd terytorialny (i jego poszczególne szczeble) w Polsce oraz wskazanie słabości przyjętych rozwiązań systemowych, które mogą stanowić bezpośrednie oraz pośrednie zagrożenia dla stabilności fiskalnej JST;
- ocenę zakresu przestrzegania w systemie finansów samorządowych w Polsce konstytucyjnej reguły adekwatności oraz zidentyfikowanie wybranych jawnych i ukrytych sposobów jej łamania. Wykazałam przy tym, że do naruszeń tej reguły dochodzi nie tylko wprost poprzez nakładanie na JST nowych zadań bez zapewnienia wystarczających środków finansowych, ale także w sposób coraz bardziej zawoalowany, m. in. poprzez błędne szacowanie skutków finansowych takich operacji, brak refundowania samorządom kosztów związanych z rozszerzaniem zakresu dotychczas realizowanych zadań, powierzanie JST i kwalifikowanie jako „własnych” zadań mających charakter zestandaryzowany i sformalizowany w skali całego kraju, po to, by przerzucić na JST obowiązek ich sfinansowania, czy też nadmierną komplikację i brak przejrzystych zasad przyznawania transferów na finansowanie zadań zleconych;
- ocenę kształtowania się wydatków inwestycyjnych JST w państwach UE w okresie światowego kryzysu gospodarczego, wskazanie głównych barier w aktywności inwestycyjnej samorządów oraz możliwych sposobów ich przewycięzania. Wykazałam przy tym, że załamanie gospodarcze doprowadziło do osłabienia dynamiki inwestycji samorządowych oraz zidentyfikowałam dwie główne grupy narzędzi podejmowanych przez badane kraje w celu ich pobudzenia, tj.: instrumenty finansowe (w formie różnych transferów przekazywanych najczęściej ze szczebla centralnego) oraz rozwiązania proceduralno-administracyjne (wspomagające działalność inwestycyjną JST m. in. poprzez zwiększenie przejrzystości procedur, zapewnienie właściwego nadzoru, a także zwiększenie zaangażowania lokalnych społeczności);
- porównanie trzech głównych systemów organizacji i finansowania opieki zdrowotnej funkcjonujących na świecie (tj. ubezpieczeniowego, budżetowego oraz rezydualnego) pod kątem roli sektora publicznego (na szczeblu centralnym i samorządowym), dominujących form finansowania oraz wpływu na kondycję zdrowotną i jakość życia społeczeństwa,
- przedstawienie genezy, zakresu oraz skutków przekształceń własnościowych w sektorze ochrony zdrowia przeprowadzanych przez samorządy w latach 1999-2010, w efekcie czego wykazałam, że działania restrukturyzacyjne podejmowane przez JST nie rozwiązały problemu narastającego zadłużenia prowadzonych przez nie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, co wynikało zarówno

z braku konsekwentnego wdrażania programów naprawczych, jak też było następstwem uwarunkowań o charakterze systemowym, tj. ograniczonej wysokości kontraktów zawieranych przez NFZ.

- ocenę roli i funkcji wypełnianych przez część oświatową subwencji ogólnej jako źródła finansowania wydatków edukacyjnych JST w Polsce. W następstwie przeprowadzonych badań empirycznych (na przykładzie samorządów z województwa lubelskiego) wykazałam, że subwencja „oświatowa” nie zapewnia pokrycia nawet kwoty bieżących wydatków edukacyjnych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a skala dofinansowania zadań oświatowych ze innych źródeł przekracza o ponad 30% kwotę tejże subwencji. Z drugiej strony udowodniłam także, że mechanizmy służące wyrównywaniu szans edukacyjnych, takie jak m. in. tzw. waga „wiejska” zawarte w algorytmie podziału subwencji wydają się być dość skuteczne.

Ad.3.) Nierównowaga fiskalna i dług publiczny w Polsce i innych państwach, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego

Problematyce tej poświęciłam (łącznie z monografią wieloautorską „*Bezpieczeństwo finansów publicznych*”) 18 publikacji, wśród których za szczególnie znaczące (oprócz wymienionej monografii) uważam następujące publikacje naukowe:

- 1) Wójtowicz, K. (2018). Sub-National Constraints of Fiscal Policy-Review of the Experiences of Selected Countries W: E. Lotko, U. Zawadzka-Pąk, M. Radwan (eds.), *Optimization of Organization and Legal Solutions concerning Public Revenues and Expenditures in Public Interest (Conference Proceedings)*. (s. 329-342). Białystok-Vilnius: Wydawnictwo Temida 2.
- 2) Wójtowicz, K. (2017). Indywidualny wskaźnik zadłużenia (IWZ) a bezpieczeństwo finansowe jednostek samorządu terytorialnego (JST). *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 18(9), Z. 1, 207-220
- 3) Wójtowicz, K. (2017). Problem „rolowania” długu samorządowego i jego implikacje dla bezpieczeństwa finansowego JST. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 485, 483–496.
- 4) Wójtowicz, K. (2014). Identyfikacja i pomiar zjawiska stresu fiskalnego w jednostkach samorządu terytorialnego (JST) na przykładzie doświadczeń wybranych miast na prawach powiatu w Polsce w latach 2009-2011, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 136, 101-111.
- 5) Wójtowicz, K. (2013). Zalety i wady obowiązującego systemu limitowania deficytu i długu samorządowego w Polsce, *Annales UMCS Sectio H, Oeconomia*, Vol. 47, 153-161.
- 6) Wójtowicz, K. (2013). Samorządowe reguły fiskalne jako sposób przywracania stabilności finansów publicznych - doświadczenia państw UE. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 280, 13-20.
- 7) Wójtowicz, K. (2012). Charakter nierównowagi sektora finansów publicznych w Polsce na tle sytuacji w innych państwach Unii Europejskiej, *Annales UMCS Sectio H Oeconomia*, Vol. XLVI, 2, 217-229.
- 8) Wójtowicz, K. (2012). The effects of the economic crises on public finance on the example of the experiences of chosen countries. W: G. Hulko, A. Patyi (eds.) *Conference proceedings: Public finances – Administrative autonomies* (s. 756-767). Győr: Universitas Győr.

- 9) Wójtowicz, K. (2011). Налоговые реформы в государствах Европейского Союза как способ ограничения бюджетного дефицита в условиях рецессии. W: М.В. Карасева (ред.), *Бюджетные и налоговые реформы в странах Центральной и Восточной Европы. Публичные финансы и налоговое право* (с. 114-121). Воронеж: Издательство Воронежского государственного университета.
- 10) Wójtowicz, K. (2011). Reformy fiskalne w państwach nadbałtyckich w reakcji na kryzys finansowy- wnioski dla Polski, *Annales UMCS Sectio H Oeconomia*, Vol. XLV, 1, 119-128.
- 11) Wójtowicz, K. (2011). Problem konstrukcji optymalnej reguły fiskalnej w warunkach kryzysu finansowego. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego* 10, 137-156.
- 12) Wójtowicz, K. (2011). Metody ograniczania deficytu sektora finansów publicznych państwach europejskich w dobie kryzysu finansowego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* 173, 334-348.
- 13) Wójtowicz, K. (2010). The Experience with the Numerical Fiscal Rules in the EU Countries. W: R. Boháč (ed.), *Conference proceedings: Current issues of finance and financial law from the viewpoint of fiscal and monetary promotion of economic growth in the countries of Central and Eastern Europe after 2010* (s. 813-828). Prague: Charles University in Prague.
- 14) Wójtowicz, K. (2008). Równowaga budżetowa i jej brak (deficyt budżetowy). W: J. Głuchowski, C. Kosikowski, J. Szolno-Koguc (red.) *Nauka finansów publicznych i prawa finansowego. Dorobek i kierunki rozwoju. Księga Jubileuszowa prof. dr hab. Alicji Pomorskiej* (s. 241-252), Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- 15) Wójtowicz, K. (2007). EU Community Law Regulations on Gross Debt of General Government, W: P. Kandalec, L. Kyncl, M. Radvan, D. Sehnálek, K. Svobodová, D. Šramková, J. Valdhans, E. Žatecká (eds.) *Conference proceedings: Dny Verejného Práva* (s. 1241-1253), Brno: Masarykova Univerzita Právnická Fakulta

Na powyższy obszar badawczy składają się trzy szczegółowe nurty badawcze. Pierwszy z nich koncentruje się wokół problematyki zakresu, pomiaru oraz prawnych limitów zadłużenia w sektorze samorządowym w Polsce (artykuł [2], [3], [4] i [5]). Drugi dotyczy zagadnień związanych z charakterem oraz metodami ograniczania nierównowagi fiskalnej w dobie kryzysu finansowego i ekonomicznego, analizowanych przede wszystkim z perspektywy międzynarodowej (opracowanie [1]; [6]; [7]; [8]; [9], [10], [12], [13], [15]). Natomiast trzeci skupia się na aspektach teoretycznych badanych zjawisk, tj. na samym rozumieniu zasady równowagi budżetowej w piśmiennictwie naukowym [14], a także na wskazywanych w doktrynie ekonomii i finansów optymalnych cechach i pożądanym atrybutach skutecznych reguł fiskalnych [11].

Do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój nauki odnoszących się do tego nurtu badań zaliczyć należy:

- ocenę wprowadzonego mocą ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. 2017, poz. 2077 z późn. zm.) systemu limitowania deficytu i długu samorządowego w Polsce oraz zbadanie skutków jego zastosowania na przykładzie jednostek samorządu terytorialnego województwa lubelskiego w oparciu o dane pochodzące z ich Wieloletnich Prognoz Finansowych (WPF) obejmujących lata 2011-2016. Przeprowadzone badania dowiodły, że IWZ okazał się dość skutecznym narzędziem krótkookresowej poprawy sytuacji budżetowej badanych samorządów, niemniej jednak odbyło się to kosztem pojawienia się

KW

negatywnych zjawisk, takich jak: spowolnienie aktywności inwestycyjnej JST, wykorzystywanie tzw. „niestandardowych” operacji finansowych oraz „rolowanie” długów samorządowych, które w długim okresie mogą stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa finansowego JST.

- wykazanie, że zjawisko polegające na „rolowaniu” długów po roku 2010 stało się powszechną praktyką we wszystkich typach JST w Polsce, pomimo wyraźnego spadku potrzeb pożyczkowych netto oraz zidentyfikowanie głównych konsekwencji tego procesu polegających m. in. na wydłużaniu okresów spłaty zobowiązań i wzroście kosztów finansowania zewnętrznego JST, co może destabilizować finanse samorządowe prowadząc do niekontrolowanego przyrostu długu w przyszłości.
- konceptualizację pojęcia „lokalny stres finansowy”, zidentyfikowanie głównych metod jego ewaluacji oraz przeprowadzenie pomiaru tego zjawiska w miastach na prawach powiatu w Polsce przy zaadaptowaniu do warunków polskich metodyki badawczej nawiązującej do dziesięciopunktowej skali stresu fiskalnego (Kłoha i in. 2005). Badania empiryczne pozwoliły mi na wskazanie najczęstszych symptomów lokalnego stresu fiskalnego, do których zaliczyłam cztery główne sygnały ostrzegawcze, tj.: znaczący spadek liczby mieszkańców, występowanie deficytu operacyjnego w co najmniej dwóch następujących po sobie okresach budżetowych, pojawienie się zobowiązań wymagalnych, a także wysoki udział dotychczasowego długu i kosztów jego obsługi w relacji do dochodów ogółem.
- charakterystykę porównawczą (na podstawie kryterium charakteru, zasięgu oddziaływania, zakresu podmiotowego i przedmiotowego, czasowego oraz podstaw prawnych) ponadnarodowych i krajowych numerycznych reguł fiskalnych stosowanych na szczeblu państwowym, jak i samorządowym w państwach Unii Europejskiej. Mimo różnorodności i mnogości istniejących rozwiązań udało mi się wykazać, że do najczęściej wykorzystywanych zarówno na poziomie centralnym (jak i regionalnym i lokalnym) typów reguł należały reguły salda budżetowego oraz długu publicznego. Jednocześnie udowodniłam, że tendencja do przyjmowania określonych ograniczeń fiskalnych na szczeblu JST jest wyraźnie większa w państwach o wysokim zakresie decentralizacji wydatkowej i znacznej samodzielności dochodowej, choć z drugiej strony skuteczność reguł dotyczących długu samorządowego jest wyższa w krajach o niskiej autonomii dochodowej i znacznym udziale transferów z budżetu centralnego.
- charakterystykę porównawczą i systematykę metod ograniczania deficytu sektora finansów publicznych podejmowanych w państwach UE w reakcji na ostatni kryzys finansowy i ekonomiczny z uwypukleniem: cięć wydatków publicznych, podwyżek podatków oraz zmian instytucjonalnych przyczyniających się do zwiększenia skuteczności polityki fiskalnej. Wykazałam przy tym, że najpopularniejszym sposobem poprawy salda sektora finansów publicznych okazało się ograniczanie wydatków publicznych (przede wszystkim o charakterze administracyjnym), zaś zwiększanie obciążeń podatkowych (głównie w aspekcie opodatkowania pośredniego) miało charakter jedynie uzupełniający. Z kolei najczęściej stosowane rozwiązania instytucjonalne obejmowały: wprowadzanie reguł fiskalnych, strategicznego planowania wieloletniego w sektorze finansów publicznych, a także ustanawianie niezależnych instytucji fiskalnych.
- przeprowadzenie własnych badań empirycznych nad skutkami kryzysów gospodarczych (występujących w latach 1990-2011) dla sektora finansów publicznych wybranych 23 państw OECD oraz analizę porównawczą i ocenę skuteczności działań na rzecz ograniczania powstałych w ich wyniku deficytów

budżetowych (tzw. konsolidacji fiskalnych). Udało mi się przy tym udowodnić, że udane przykłady procesów konsolidacji fiskalnej charakteryzowały się tym, iż w większości opierały się na znacznych cięciach w poziomie wydatków publicznych (przy stosunkowo niedużych podwyżkach w systemie dochodów publicznych), były zazwyczaj rozłożone w dłuższym horyzoncie czasowym i przeprowadzano je z kilkuletnimi opóźnieniami w stosunku do zakończenia okresów załamania gospodarczego.

- zidentyfikowanie charakteru nierównowagi sektora finansów publicznych w Polsce na tle doświadczeń innych państw europejskich w tej dziedzinie, w efekcie czego wykazałam, że deficyt fiskalny ma w Polsce charakter typowo strukturalny i wykazuje stosunkowo słaby związek z przebiegiem cyklu koniunkturalnego. Dowiodłam ponadto, że udział deficytu strukturalnego w PKB w Polsce znacznie przekraczał średnią unijną, a wiele działań na rzecz ograniczania skali nierównowagi budżetowej okazywało się nieskutecznych, przybierając głównie postać korekt o charakterze metodologicznym.
- wskazanie atrybutów optymalnej reguły fiskalnej, z uwzględnieniem: momentu jej wdrożenia, a także zakresu podmiotowego i przedmiotowego oraz mechanizmu egzekwowania. W efekcie przeprowadzonych badań wykazałam, że optymalnym rozwiązaniem wydaje się ustanowienie przyjmowanych na szczeblu krajowym reguł długu publicznego, uzupełnionych regułami salda budżetowego skorygowanego o wpływ wahań cyklicznych. Do skuteczności reguł może się przyczynić powierzenie monitorowania ich przestrzegania niezależnym instytucjom fiskalnym o charakterze eksperckim.

Ad.4.) Wybrane uwarunkowania ekonomiczne, społeczno-demograficzne, przestrzenne i instytucjonalne oddziałujące na sytuację finansową JST

Problematyce ujętej w powyższym obszarze badawczym poświęciłam 7 poniższych opracowań naukowych. Z zagadnieniami tymi związany jest także mój artykuł zatytułowany, "The significance of selected socio-economic factors for the achieving of fiscal sustainability of local government units (LGUs) in Poland", który został zaakceptowany do druku i ukaże się w czasopiśmie *Lex Localis - Journal of Local Self-Government* (volume 17, Issue 3, July 2019).

- 1) Wójtowicz, K. (2018). Znaczenie wybranych czynników ekonomiczno-społecznych dla kształtowania stabilności fiskalnej gmin miejskich w Polsce. *Folia Oeconomica. Acta Universitatis Lodziensis*, 2(334), 213-234.
- 2) Wójtowicz, K. (2016). Prognozowanie skutków finansowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego a problem zapewnienia stabilności fiskalnej gmin w Polsce, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 432, 203-211.
- 3) Wójtowicz, K.(2016). Możliwości wykorzystywania przez gminy podatków i opłat do przejmowania pożytków z tzw. renty planistycznej – wybrane problemy. *Annales UMCS Sectio H Oeconomia*, 50 (1), 409-417.
- 4) Wójtowicz, K. (2015). System planowania przestrzennego a stabilność fiskalna polskich gmin. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 404, 311-327
- 5) Wójtowicz, K. (2013). Znaczenie wieloletniej prognozy finansowej w procesie osiągania stabilności fiskalnej JST. *Zarządzanie i Finanse*, 11 (2), cz. 3, 488-499.

- 6) Wojtowicz, K. (2008). Partnerstwo publiczno – prywatne w Polsce: podstawy prawne i praktyka funkcjonowania. W: V. Adamek (ed.) *Samosprava a financovani vrejnych vysokych skol deset let pro prijati zakona o vysokych skolach. Dny Práva - Conference Proceedings* (s. 51). Brno: Masarykova Univerzita Právnická Fakulta.
- 7) Wójtowicz, K. (2008). Znaczenie mierników efektywności zadań publicznych w koncepcji „Nowego Zarządzania Publicznego”. W: E. Skrzypek (red.), *Wpływ zarządzania procesowego na jakość i innowacyjność przedsiębiorstwa* (s. 591-601). Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej s. 591-601.

W powyższym obszarze badawczym znajdują się opracowania naukowe poświęcone oddziaływaniu wybranych czynników ekonomiczno-społecznych (artykuł [1]), środowiskowo-przestrzennych (opracowania [2], [3] i [4]) oraz instytucjonalnych ([5], [6], [7]) na stan finansów jednostek samorządu terytorialnego.

Do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój nauki odnoszących się do tego nurtu badań zaliczyć należy:

- przeprowadzenie empirycznej oceny znaczenia wybranych czynników ekonomiczno-społecznych dla kształtowania stabilności fiskalnej gmin miejskich w Polsce z wykorzystaniem ekonometrycznego modelowania danych panelowych. W jej efekcie udało mi się wykazać, że zakres związku między potencjałem społeczno-gospodarczym polskich miast a ich sytuacją finansową jest zdecydowanie mniejszy, niż można byłoby oczekiwać. Zwróciłam uwagę, że wpływ na ten stan rzeczy ma uzależnienie budżetów samorządowych od transferów zewnętrznych oraz wysoki udział wydatków sztywnych, jak również istnienie tzw. „miękkich ograniczeń budżetowych”, które gwarantują otrzymanie pomocy finansowej z budżetu państwa w przypadku zagrożenia niewypłacalnością.
- wskazanie potencjalnych zagrożeń związanych z obowiązującym systemem zagospodarowania przestrzennego dla stabilności fiskalnej polskich gmin. Na podstawie analizy kształtowania się w latach 2012-2013 prognozowanych i zrealizowanych dochodów i wydatków budżetowych gmin związanych z przyjmowanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP) udowodniłam, że generują one wysokie koszty i nie zapewniają odpowiednich równoważących je wpływów, co może stanowić istotne zagrożenie dla systemu finansów samorządu terytorialnego w Polsce.
- sformułowanie warunków niezbędnych do wykorzystania wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego (WPF) jako efektywnego narzędzia monitorowania stabilności fiskalnej JST oraz dokonanie oceny ich rzeczywistej roli w prognozowaniu przyszłego stanu finansów samorządowych. W następstwie analizy praktycznych doświadczeń miast na prawach powiatu województwa lubelskiego udowodniłam, że WPF w swym obecnym kształcie nie stanowią instrumentu, który w sposób efektywny przyczyniałby się do gwarantowania JST stabilności fiskalnej, a do ich głównych mankamentów należą: niska wiarygodność (tym niższa im dłuższy okres obejmują); oparcie na nierealistycznych przesłankach podporządkowanych wypełnianiu obowiązujących reguł fiskalnych, brak wykorzystania zaawansowanych metod prognostycznych oraz nagminne „naginanie” niektórych parametrów budżetowych oraz częsta zmienność WPF.

- prezentacja głównych założeń oraz przesłanek rozwoju koncepcji Nowego Zarządzania Publicznego oraz charakterystyka jego wybranych instrumentów, takich jak: budżet zadaniowy oraz partnerstwo publiczno-prywatne.

Ad. 5.) Inne publikacje

Inne moje publikacje po uzyskaniu stopnia naukowego doktora dotyczyły różnych zagadnień związanych zarówno z głównym obszarem moich zainteresowań badawczych, tj. finansami jednostek samorządu terytorialnego (artykuł [1]), jak też z tematyką prowadzonych przeze mnie zajęć dydaktycznych (opracowanie [2], [3] i [4]).

Wykaz tych publikacji został zamieszczony poniżej:

- 1) Wójtowicz, K. (2012). O nowe podejście do finansów samorządowych, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne*, 108, 270-278
- 2) Wójtowicz, K. (2009). The Evolution of State Aid Policy in Poland in the Light of Experience of EU Member States, *Białostockie Studia Prawnicze* 5, 540-553.
- 3) Wójtowicz, K. (2006), Efekty fiskalne akcesji Polski do Unii Europejskiej po roku członkostwa. W: J. Misala (red.) *Polska w Unii Europejskiej. Wstępny bilans członkostwa* (s. 173-180). Radom: Wydawnictwo Politechniki Radomskiej.
- 4) Wójtowicz, K. (2005). Priorytety pomocy publicznej w Polsce w świetle doświadczeń państw UE. W: J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szołno-Koguc (red.), *Ekonomiczne i prawne problemy racjonalizacji wydatków publicznych. T. 2, Kontrowersje wokół wydatkowania środków publicznych w wybranych dziedzinach funkcjonowania państwa i gospodarki narodowej* (s. 175-185), Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora opublikowałam 7 opracowań naukowych oraz byłam współautorską (wraz z A. Pomorską i J. Szołno-Koguc) 1 monografii naukowej. Wykaz tych prac badawczych został zamieszczony poniżej:

- 1) Wójtowicz, K. (2004). Doświadczenia wybranych państw europejskich w dziedzinie systemów opodatkowania nieruchomości. W: I Forum Samorządowe: *Polska Samorządność w Integrującej się Europie, materiały z konferencji naukowej, Szczecin 19 - 20 kwietnia 2004* (s. 553 – 564). Szczecin: Wydawnictwo Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego.
- 2) Pomorska, A. Szołno-Koguc, J. Wójtowicz, K. (2003). *Proces dostosowywania polskich podatków pośrednich do standardów Unii Europejskiej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- 3) Wójtowicz, K. (2003). System opodatkowania nieruchomości w Polsce - 10 lat doświadczeń. W: A. Pomorska (red.) *Reforma dochodów publicznych w Polsce* (s. 131-146), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Bankowości w Radomiu, Radom.
- 4) Wójtowicz, K. (2003). Cechy optymalnego systemu podatków lokalnych a praktyka polska. W: A. Pomorska (red.), *Polski system podatkowy - założenia a praktyka* (s. 263 – 273). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- 5) Wójtowicz, K. (2002). Potrzeba i kierunki reformy systemu opodatkowania nieruchomości w Polsce, *Finanse – Bankowość – Ubezpieczenia. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Bankowości w Radomiu* 1, 245 - 249.

XN

- 6) Wójtowicz, K. (2002). Zakres przedmiotowy i stawki polskiego podatku akcyzowego na tle standardów Unii Europejskiej, *Annales UMCS Lublin: Sectio H* vol. XXXVI, 271 - 289.
- 7) Wójtowicz, K. (2001). Wydajność fiskalna podatku od nieruchomości w Polsce, *Finanse – Bankowość – Ubezpieczenia. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Bankowości w Radomiu* 2, 123 -133.
- 8) Wójtowicz, K. (2000). Status doradcy podatkowego w Polsce – założenia a realizacja, *Finanse – Bankowość – Ubezpieczenia. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Bankowości w Radomiu*, 2, 293 - 299.

Moje zainteresowania naukowe przed doktoratem koncentrowały się wokół problematyki podatkowej i wiązały się z zagadnieniami stanowiącymi przedmiot przygotowywanej rozprawy doktorskiej, tj. systemami opodatkowania nieruchomości w Polsce i na świecie (artykuł [1], [3], [4], [5] i [7]) oraz wynikały z mojego udziału w projekcie badawczym finansowanym ze środków Komitetu Badań Naukowych (KBN) *Proces dostosowywania polskiego systemu podatków pośrednich do standardów Unii Europejskiej* (nr 1 HO2C 034 19) realizowanym w latach 2001-2003 pod kierownictwem prof. dr hab. Alicji Pomorskiej, którego efektem stała się współautorska monografia naukowa ([2]). Za szczególnie ważne osiągnięcie stanowiące mój wkład w rozwój nauki uważam przeanalizowanie praktycznych doświadczeń 15 państw członkowskich UE w zakresie funkcjonowania podatku VAT i podatku akcyzowego (według stanu na 2003 r.), które pozwoliło mi na sformułowanie ogólnych wniosków dotyczących zakresu harmonizacji opodatkowania pośredniego w ramach Unii Europejskiej (w tamtym czasie była to jedna z pierwszych tego typu analiz).

5.3 Realizacja projektów badawczych

W trakcie mojego rozwoju naukowego uczestniczyłam łącznie w realizacji 6 projektów badawczych (finansowanych początkowo przez KBN/MNiSW, a następnie NCN), z czego w 4 po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (tabela 4).

Tabela 4. Udział w projektach badawczych

Rodzaj projektu	Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora	Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora ^{*)}	Razem
Grant NCN		1	1
Grant MNiSW (KBN)	2	2	4
Grant dla młodych pracowników nauki (finansowany z dotacji MNiSW w ramach wewnętrznego konkursu)		1	1
Razem:	2	4	6

^{*)} według roku ukończenia projektu

Źródło: opracowanie własne

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora brałam udział w realizacji następujących projektów badawczych:

- 1) *Potrzeba nowego modelu systemu opodatkowania dochodów w Polsce*, konkurs OPUS-3, kierownik projektu: prof. dr hab. Alicja Pomorska, nr decyzji: DEC 2011/03/B/HS5/02545, okres realizacji: 2012-2016, **charakter uczestnictwa: wykonawca (udział 10%)**.

KW

Głównym efektem realizacji tego projektu badawczego były następujące (w większości omówione już powyżej) publikacje naukowe:

- Wójtowicz, K. (2016). Ocena i potrzeba zmian dotychczasowego systemu opodatkowania dochodów z rolnictwa, W: A. Pomorska (red.) *Potrzeba i kierunki reformy podatków dochodowych w Polsce*, (s. 233-286). Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Wójtowicz, K. (2016). Propozycje zmian w systemie opodatkowania dochodów rolniczych w Polsce, *Studia Ekonomiczne Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 294, 212-225.
- Wójtowicz, K. (2016). Konsekwencje fiskalne planowanych zmian w zakresie opodatkowania dochodów z działalności rolniczej. W: B. Kucia-Guściora, A. Zdunek, M. Munnich, R. Zieliński (red.) *Stanowienie i stosowanie prawa podatkowego w Polsce. Ocena i kierunki rozwiązań* (s. 267-282). Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Wójtowicz, K. (2014). Doświadczenia wybranych państw UE w dziedzinie opodatkowania dochodów rolniczych - wnioski dla polski. W: S. Owsiak (red.) *Finanse w polityce makroekonomicznej państwa* (s. 234-245), Kraków: Wydawnictwo UE w Krakowie.
- Wójtowicz, K. (2013). Udziały samorządów w podatkach państwowych - własne czy obce źródło dochodów JST? *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 306, 501-512.

Wyniki moich badań popularyzowałam podczas udziału w trzech konferencjach naukowych, organizowanych przez Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, KUL oraz Akademię Leona Koźmińskiego w Warszawie, jak również Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (konferencja Katedr Finansów 2014). W związku z realizacją powyższego projektu badawczego w styczniu 2015 r. uczestniczyłam w wyjeździe studyjnym do *International Bureau of Fiscal Documentation w Amsterdamie*, podczas którego udało mi się pozyskać materiały dotyczące rozwiązań w zakresie podatków dochodowych, a w szczególności systemów opodatkowania rolnictwa w wybranych państwach europejskich i pozaeuropejskich.

- 2) *Potrzeba naprawy finansów publicznych. Proponowane scenariusze rozwiązań*, projekt finansowany ze środków MNiSW, kierownik projektu: prof. dr hab. Alicja Pomorska, nr rejestracyjny: NN 113 117 034, okres realizacji: 2008-2011, **charakter uczestnictwa: wykonawca (udział 10%)**.

Efektom realizacji tego projektu badawczego było opublikowanie przeze mnie następujących prac badawczych:

- Wójtowicz, K. (2011). Problem konstrukcji optymalnej reguły fiskalnej w warunkach kryzysu finansowego. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego* 10, 137-156.
- Wójtowicz, K. (2011). Reformy fiskalne w państwach nadbałtyckich w reakcji na kryzys finansowy- wnioski dla Polski, *Annales UMCS Sectio H Oeconomia*, Vol. XLV, 1, 119-128.
- Wójtowicz, K. (2011). Metody ograniczania deficytu sektora finansów publicznych państwach europejskich w dobie kryzysu finansowego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* 173, 334-348.

KW

- Wójtowicz, K. (2010). The Experience with the Numerical Fiscal Rules in the EU Countries. W: R. Boháč (ed.), *Conference proceedings: Current issues of finance and financial law from the viewpoint of fiscal and monetary promotion of economic growth in the countries of Central and Eastern Europe after 2010* (s. 813-828). Prague: Charles University in Prague.

Podczas realizacji tego projektu badawczego uczestniczyłam w czterech konferencjach naukowych, które pozwoliły mi na rozpropagowanie wyników moich badań. Dwie z nich odbywały się w Polsce i były organizowane przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, zaś dwie pozostałe - przez Universitas Győr (Węgry) oraz Univerzita Karlova Praha (Czechy). W maju 2011 r. przeprowadziłam ponadto kwerendę naukową w *International Bureau of Fiscal Documentation w Amsterdamie*, w efekcie której pozyskałam materiały dotyczące ustawodawstwa finansowego na poziomie Unii Europejskiej oraz poszczególnych państw członkowskich, a także dane na temat struktury finansów publicznych (w tym m. in. systemów ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, zakresu decentralizacji zadań oraz samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego) w tych krajach.

- 3) *Metody ograniczania deficytów budżetowych w warunkach recesji gospodarczych*, projekt finansowany z dotacji MNiSW na finansowanie działalności polegającej na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, przyznanie środków w ramach wewnętrznego konkursu, okres realizacji: 16.05.2011 r. do 30.06.2012 r., charakter uczestnictwa: **główny wykonawca (udział 100%)**.

W wyniku realizacji powyższego grantu opublikowałam następujące prace:

- Wójtowicz, K. (2011). Potrzeba i możliwości ograniczania deficytów budżetowych w warunkach recesji gospodarczych, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, nr 36, 83-94
- Wójtowicz, K. (2011). Налоговые реформы в государствах Европейского Союза как способ ограничения бюджетного дефицита в условиях рецессии. W: М.В. Карасева (ред.), *Бюджетные и налоговые реформы в странах Центральной и Восточной Европы. Публичные финансы и налоговое право* (с. 114-121). Воронеж: Издательство Воронежского государственного университета.

Efektem realizacji projektu badawczego było także moje wystąpienie panelowe nt.: „Skutki ograniczania nadmiernych deficytów budżetowych dla finansów JST” podczas konferencji: *Zarządzanie Finansami w Sektorze Publicznym – Dług Publiczny, Zagrożenia, Kierunki Zmian* zorganizowanej w dniu 6 grudnia 2011 przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu.

- 4) *Fundusze celowe w Polsce – ocena funkcjonowania, kierunki rozwoju*, projekt finansowany ze środków MNiSW, kierownik projektu: dr Jolanta Szolno-Koguc, nr rejestracyjny: 2 H02C 053 25, okres realizacji: 2003-2006, **charakter uczestnictwa: wykonawca (udział 10%)**.

Mój wkład w realizację projektu polegał na przygotowaniu dwóch opracowań na temat: *Fundusze celowe w UE oraz Instytucje funduszowe w ochronie zdrowia (analiza porównawcza rozwiązań w różnych krajach)*. Wyniki uzyskane w ramach drugiego z nich zostały przeze mnie opublikowane w formie rozdziału w monografii naukowej:

KW

- Wójtowicz, K. (2007). Modele organizacji i finansowania ochrony zdrowia – teoria i praktyka wybranych państw. W: A. Pomorska, J. Głuchowski i J. Szolno-Koguc, *Uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych* (s. 437-448), Lublin: Wydawnictwo KUL.

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora uczestniczyłam w dwóch projektach badawczych finansowanych ze środków zewnętrznych, tj.:

- 5) *System opodatkowania nieruchomości w Polsce i kierunki jego zmiany*, projekt promotorski finansowany przez KBN, kierownik projektu prof. dr hab. Alicja Pomorska, nr rejestracyjny: 2 H02C 023 24, okres realizacji: 2003-2005, **charakter uczestnictwa: główny wykonawca.**
- 6) *Proces dostosowywania polskiego systemu podatków pośrednich do standardów Unii Europejskiej*, projekt finansowany przez KBN, kierownik projektu prof. dr hab. Alicja Pomorska, nr rejestracyjny: 1 H02C 034 19, okres realizacji: 2001-2003, **charakter uczestnictwa: wykonawca (udział 15%).**

Pierwszy z tych projektów miał charakter promotorski, a jego efektem była rozprawa doktorska. Z kolei w następstwie realizacji drugiego projektu badawczego powstała współautorska monografia naukowa: *Proces dostosowywania polskich podatków pośrednich do standardów Unii Europejskiej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, która w roku 2003 została nagrodzona nagrodą zespołową Rektora UMCS III stopnia.

5.4 Uczestnictwo w konferencjach naukowych

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora brałam udział w **36** konferencjach naukowych, z czego w **18** krajowych i w **18** międzynarodowych (z których 9 odbywało się na terenie Polski, zaś 9 poza granicami kraju). Jednocześnie aż w **30** z tych konferencji uczestniczyłam wraz z publikacją wyników moich badań, a na **19** z nich (w tym na 8 krajowych i 11 międzynarodowych) prezentowałam wyniki swoich badań w formie referatu. Cztery spośród powyższych wystąpień konferencyjnych wygłoszone zostały w języku angielskim. Byłam także dwukrotnie członkiem panelu dyskusyjnego, a także wielokrotnie brałam udział w dyskusjach panelowych oraz sekcyjnych. Jako panelista zaprezentowałam referat panelowy na temat: *Skutki ograniczania nadmiernych deficytów budżetowych dla finansów JST*, podczas konferencji: *Zarządzanie finansami w sektorze publicznym – dług publiczny, zagrożenia, kierunki zmian* organizowanej w dniu 6 grudnia 2011 r. przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu, a także uczestniczyłam w dyskusji panelowej na temat: *Główne problemy systemu podatków samorządowych* w trakcie konferencji: *W poszukiwaniu racjonalnego systemu podatkowego* w Lublinie (organizowanej w dniach: 19-21 października 2015 przez Katedrę Finansów Publicznych Wydziału Ekonomicznego UMCS oraz Katedrę Prawa Finansowego i Podatkowego Akademii im. L. Koźmińskiego). Po wygłoszeniu referatu sekcyjnego na temat *Decentralizing Value Added Taxes - Appearance or Reality?* brałam także aktywny udział w towarzyszącej mu ożywionej dyskusji naukowej podczas konferencji *MakeLearn and TIIM Joint International Conference 2015: Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society*, która odbywała się w Bari w maju 2015 r.

Należy także podkreślić moją aktywność organizacyjną, bowiem pozostawałam członkiem komitetów organizacyjnych **8** konferencji naukowych (**5** międzynarodowych oraz **3** krajowych, w tym dwukrotnie Zjazdów Katedr Finansowych w 2006 i 2017 r.). Obecnie także uczestniczę w organizacji konferencji naukowej: *W poszukiwaniu racjonalnego systemu podatkowego*, która odbędzie się w Lublinie w dniach 21-22 października 2019 r

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora brałam udział w 5 konferencjach naukowych (w tym jednej zagranicznej). W tym czasie dwukrotnie prezentowałam wyniki swoich badań w formie referatów naukowych oraz dwukrotnie byłam członkiem komitetu organizacyjnego konferencji.

Do najważniejszych z tych konferencji powiązanych z tematyką rozprawy habilitacyjnej zaliczam: odbywające się cyklicznie konferencje poświęcone problematyce finansów samorządowych organizowane przez prof. dr hab. Leszka Patrzała pod auspicjami Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Forum Samorządowe w Szczecinie, a także konferencje współorganizowane przez Katedrę Finansów Samorządowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz RIO w Krakowie, jak również konferencje Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, czy Uniwersytetu w Białymstoku. Za szczególnie istotne uważam ponadto ogólnopolskie konferencje Katedr Finansowych (w których uczestniczyłam sześciokrotnie, w tym dwukrotnie jako członek komitetu organizacyjnego). Wyniki badań prezentowałam także na konferencjach zagranicznych w Wilnie (Litwa), Bari (Włochy) Gyor (Węgry), Pradze (Czechy), Paryżu (Francja), Brnie (Czechy), Grodnie (Białoruś) oraz w Koszycach (na Słowacji).

W dniach 30-31 maja 2019 r. wezmę ponadto udział w corocznej konferencji naukowej organizowanej przez Lex Localis - Journal of Local Self Government, podczas której zostałam zaproszona do zaprezentowania wyników swoich badań zawartych w zakwalifikowanym do publikacji w tym czasopiśmie naukowym artykule na temat: *The significance of selected socio-economic factors for the achieving of fiscal sustainability of local government units (LGUs) in Poland.*

W tabeli 5 zawarłam syntetyczne zestawienie mojej aktywności konferencyjnej przed i po uzyskaniu stopnia doktora.

Tabela 5. Syntetyczne zestawienie udziału w konferencjach naukowych

Wyszczególnienie	Rodzaj aktywności:	
	przed uzyskaniem stopnia dr	po uzyskaniu stopnia dr
Konferencje międzynarodowe, w tym:	1	18
Członek komitetu organizacyjnego	0	5
Uczestnik-publicacja wyników badań <i>w tym wygłoszenie referatu</i>	0 0	14 8
Uczestnik-udział bierny	1	4
Konferencje krajowe, w tym:	4	18
Członek komitetu organizacyjnego	2	3
Uczestnik-publicacja wyników badań <i>w tym wygłoszenie referatu</i>	2 2	16 11
Uczestnik-udział bierny	3	2
Razem, w tym:	5	36
Członek komitetu organizacyjnego	2	8
Uczestnik-publicacja wyników badań <i>w tym wygłoszenie referatu</i>	2 2	30 19
Uczestnik-udział bierny	4	6

Źródło opracowanie własne

KW

5.5 Recenzje prac naukowych

Dotychczas wykonałam 4 recenzje wydawnicze zagranicznych artykułów naukowych, tj.:

- w roku 2015 – recenzowałam 1 artykuł naukowy (w języku angielskim) zgłoszony na konferencję *MakeLearn and TIIM Joint International Conference 2015: Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society* organizowaną w dniach 29-30 maja 2015 r. w Bari;
- w roku 2016 – w czasopiśmie naukowym: *Lex Localis - Journal of Local Self Government* (dawna ministerialna lista A) recenzowałam 1 artykuł naukowy (w języku angielskim);
- w roku 2018 – recenzowałam 1 artykuł naukowy (w języku angielskim) zgłoszony na konferencję naukową: *The Optimization of Organization and Legal Solutions concerning Public Revenues and Expenditures in Social Interest* organizowaną w dniach 21-22 września 2017 r. w Wilnie.
- w roku 2019 – w czasopiśmie naukowym: *Lex Localis - Journal of Local Self Government* (dawna ministerialna lista A) recenzowałam 1 artykuł naukowy (w języku angielskim).

5.6 Nagrody za osiągnięcia naukowe

Za moją dotychczasową działalność naukową otrzymałam **3 nagrody naukowe** Rektora UMCS, w tym **1 indywidualną** i **2 zespołowe**. Ich wykaz zamieściłam poniżej:

2018–Nagroda Rektora UMCS w Lublinie – zespołowa III st. przyznana w dniu 23 października 2018 r. za osiągnięcia naukowe;

2005–Nagroda Rektora UMCS w Lublinie – indywidualna II st. przyznana w dniu 24 października 2005 r. za osiągnięcia naukowe;

2004–Nagroda Rektora UMCS w Lublinie – zespołowa II st. przyznana w dniu 23 października 2004 r. za osiągnięcia naukowe.

W dniu 22 listopada 2016 r. zostałam odznaczona **Medalem Brązowym za Długoletnią Służbę III stopnia** nadanym mi przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

W latach 2014-2017 oraz w roku 2019 przyznawany był mi pięciokrotnie **dodatek motywacyjny za aktywność naukową**, na podstawie rankingu pracowników Wydziału Ekonomicznego UMCS dla 3 najwyższej punktowanych publikacji za poprzedni rok kalendarzowy (zgodnie z zasadami przyznawania dodatków dziekańskich dla pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych Wydziału Ekonomicznego UMCS).

5.7 Współpraca z zagranicą

Moja indywidualna współpraca z zagranicą odbywała się przede wszystkim za pośrednictwem Centrum Informacji i Organizacji Badań Finansów Publicznych i Prawa Podatkowego Krajów Europy Środkowej i Wschodniej, którego jestem członkiem od momentu jego powstania w 2002 r. Jej wymiernym efektem był mój udział w zagranicznych konferencjach naukowych organizowanych m. in. przez Masarykova Univerzita w Brnie (Czechy), Univerzita Karlova w Pradze (Czechy), Univerzita Pavla Jozefa Safarika w Koszycach (Słowacja), Uniwersytet Széchenyi István w Győr (Węgry). Współpracę tę realizowałam także m. in. publikując wyniki swoich badań w *Rocznikach Naukowego Państwowego Uniwersytetu Woroneżu (Воронежского госуниверситета научного ежегодника Центра)* w Rosji. Wzięłam także udział w konferencji organizowanej przez International School for Social and Business Studies in Celje (Słowenia) oraz Università Degli Studi Di Bari (Włochy).

W konsekwencji podjętej współpracy naukowej w październiku 2011 r. złożyłam wraz partnerami zagranicznymi z Univerzita Pavla Jozefa Safarika w Koszycach (Słowacja) oraz Państwowego Uniwersytetu Woroneżu (Rosja), a także krajowymi - z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie projekt badawczy: *Methods of reducing excessive general government deficits under economic crises conditions* w konkursie Fundacji Nauki Polskiej POMOST BIS (konkurs nr 3/2011). Projekt ten, choć ostatecznie nie został zakwalifikowany do finansowania, to jednak uzyskał pozytywne recenzje i przeszedł do II etapu konkursu (tj. do etapu panelu dyskusyjnego)⁴

Moja współpraca z zagranicą wiązała się także z wyjazdami studyjnymi i kwerendami naukowymi do *International Bureau of Fiscal Documentation* w Amsterdamie (Holandia) w maju 2011 r. oraz w styczniu 2016 r. Ich celem było pozyskiwanie materiałów i danych do realizacji dwóch projektów badawczych, których byłam uczestnikiem.

W dniach 30 listopada do 3 grudnia 2016 r. w ramach programu stypendialnego Erasmus+ *Staff Mobility for Teaching* przebywałam ponadto na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Brescii we Włoszech (*Dipartimento di Giurisprudenza Università Degli Studi di Brescia*). W ramach tej wizyty poprowadziłam 8 godzin wykładów w języku angielskim na temat: „*The VAT System in EU and problems of VAT non-compliance*”. Problematyka wykładów obejmowała charakterystykę konstrukcji wspólnotowego systemu podatku od wartości dodanej (VAT) wraz z oceną jego wydajności fiskalnej w poszczególnych państwach UE, jak również identyfikację źródeł oraz najważniejszych elementów składowych luki w VAT. Zaprezentowałam także różne sposoby i instrumenty poprawy ściągalności podatku VAT wraz ze wskazaniem ich głównych zalet i wad. Uczestnikami prowadzonych przez mnie zajęć było ok. 40 studentów studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich. Opiekunem wizyty ze strony instytucji goszczącej był prof. Giuseppe Corasaniti. Podczas wizyty odbyłam szereg spotkań z pracownikami wydziału oraz z Dziekanem Wydziału Prawa Panem prof. Saverio Regasto.

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora nawiązałam współpracę z *Lincoln Institute of Land Policy* (Cambridge, USA) w efekcie której aplikowałam w roku 2004 o środki finansowe w ramach konkursu *Dissertation Fellowship Program* składając projekt, którego tematyka wiązała się z przygotowywaną przeze mnie rozprawą doktorską: „*The need and directions of the property taxation system reform in Poland*”. Projekt ten nie został jednak ostatecznie zakwalifikowany do finansowania.

6 Działalność dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna

W ramach działalności **dydaktycznej** od zatrudnienia na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie prowadziłam ćwiczenia i wykłady z: *Finansów publicznych, Podatków i systemu podatkowego, Teorii podatków, Pomocy publicznej, Podatków w UE, Zarządzania długiem publicznym*. Znaczna część mojej działalności dydaktycznej związana była z samorządem terytorialnym. Prowadziłam zajęcia z takich przedmiotów jak: *Finanse samorządu terytorialnego, Organizacja i finansowanie usług społecznych, Podatki i opłaty lokalne, Zarządzania gospodarką i finansami gminy*. Byłam koordynatorem tych przedmiotów i współautorką sylabusów. Moja aktywność dydaktyczna przejawiała się także w prowadzeniu wykładów z: *Podstaw mikro i makro ekonomii* na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, a także z *Podstaw ekonomii* w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Wszystkie powyższe przedmioty

⁴ Zgodnie z wytycznymi „*Dokumentacji konkursowej Programu POMOST (konkurs nr 3/2011)*” w przypadku wniosków spoza dziedzin *bio, info, techno* na spotkanie z panelem zapraszanych było jedynie nie więcej niż sześciu najlepszych kandydatów.

realizowałam zarówno na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych (pierwszego i drugiego stopnia).

W zakresie opieki naukowej nad studentami prowadziłam od roku 2009 seminaria na studiach I i II stopnia. Ich problematyka koncentrowała się na finansach jednostek samorządu terytorialnego oraz podatkach i systemach podatkowych w Polsce i innych państwach UE. Do roku akademickiego 201/2018 (włącznie) wypromowałam łącznie 122 prace, w tym 44 prace licencjackie i 78 prac magisterskich.

Pełniłam także funkcję **członka rady programowej** II Ogólnopolskiej **Konferencji Naukowej Doktorantów** nt.: „*Rynki finansowe i finanse przedsiębiorstw z perspektywy młodego ekonomisty*”, która odbyła się 17 czerwca 2016 roku na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wzięli w niej udział doktoranci i młodzi badacze pochodzący z różnych ośrodków akademickich w Polsce, takich jak: Białystok, Katowice, Kraków, Lublin, Poznań, Warszawa oraz Szczecin. Uczestnikami konferencji byli nie tylko ekonomiści, ale także prawnicy, przedstawiciele nauk o polityce, specjaliści zdrowia publicznego, reprezentujący zarówno środowisko naukowe, jak i praktykę. Efektem konferencji stała się wydana przez Wydawnictwo UMCS monografia naukowa „*Finanse z perspektywy młodego badacza: współczesne problemy i wyzwania finansów publicznych*”, której byłam współredaktorem (wraz z J. Szofno-Koguc).

Jeśli chodzi o moją działalność **popularyzatorską**, to zaliczam do niej omówiony już wcześniej wykład na temat: „*The VAT System in EU and problems of VAT non-compliance*”, który w ramach programu stypendialnego Erasmus+ poprowadziłam w grudniu 2016 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Brescii we Włoszech.

Z kolei w marcu 2015 r. reprezentowałam Wydział Ekonomiczny na konferencji naukowej „*UMCS dla samorządu*” organizowanej w Inkubatorze Medialno-Artystycznym UMCS, której celem było wypracowanie rozwiązań na rzecz zintensyfikowania współpracy na linii nauka – samorząd oraz przedstawienie oferty Uniwersytetu dla JST. W jej trakcie zaprezentowałam ofertę Wydziału Ekonomicznego UMCS m.in. w zakresie: opracowania i konsultowania strategii i analiz finansowych dla JST, programowania rozwoju lokalnego, realizacji projektów promocyjnych dla gmin, a ponadto prowadzenia badań statystycznych, rynkowych i marketingowych z zakresu turystyki, gospodarki i kultury.

Od lutego 2019 r. uczestniczę w projekcie „*Kierunki rozwoju przestrzenno-inwestycyjnego Lublina*” realizowanym na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej na zlecenie Urzędu Miasta Lublina (w okresie luty-listopad 2019 r). Zakres moich zadań do wykonania w ramach umowy obejmuje m. in.: przeprowadzenie analiz finansowych tj. przesunięcia dochodów z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych, a także podatku od nieruchomości w latach 2010-2018 z perspektywą do 2030 dla obszaru miasta Lublina i otaczających go gmin, tj.: gminy Głusk, Jastków, Konopnica, Niedrzwica Duża, Niemce i Wólka.

Od niedawna jestem ponadto członkiem Metropolitalnej Sieci Współpracy Naukowej, której celem jest wymiana informacji i publikacji naukowych oraz integrowanie środowiska naukowego reprezentujące różne dyscypliny naukowe (tj. prawa, administracji, finansów publicznych, urbanistyki) na rzecz rozwiązywania problemów największych miast i zespołów miejskich.

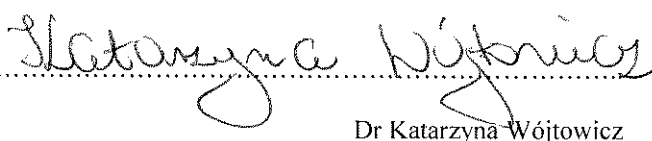
Brałam także czynny udział w działalności **organizacyjnej**. Współuczestniczyłam w tworzeniu programów dwóch specjalności na kierunku *Finanse i rachunkowość* na studiach I i II stopnia, tj. *Finansowanie i opodatkowanie przedsiębiorstw* oraz *Podatki i finanse*

XW

publiczne. Byłam także członkiem komisji rekrutacyjnej na kierunku Ekonomia na studia dzienne i zaoczne. W roku 2007 pełniłam funkcję protokolanta podczas posiedzenia Rady Wydziału Ekonomicznego UMCS poświęconego czynnościom przewodu habilitacyjnego jednego z pracowników Wydziału. Byłam ponadto członkiem komitetu organizacyjnego 11 konferencji naukowych (2 przed uzyskaniem stopnia doktora i 8 po jego uzyskaniu), w tym dwukrotnie Zjazdu Katedr Finansowych w roku 2006 i 2017 (o czym szerzej pisałam już w punkcie 5.4).

Bibliografia:

- 1) Agenda 21 (1992). United Nations Conference on Environment & Development. Rio de Janeiro, Brazil, 3–14 June.
- 2) Alińska, A., Frydrych, S., Klein, E. (2018). Finanse w koncepcji zrównoważonego rozwoju. *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace SGH*, (1), 27–44.
- 3) Bird, R. (2006). Fiscal Flows, Fiscal Balance, and Fiscal Sustainability. W: R.M. Bird, F. Vaillancourt (eds.), *Perspectives on Fiscal Federalism* (s. 81–97). Washington: World Bank.
- 4) Cieślukowski, M. (2017). Nauka finansów publicznych w świetle paradygmatu zrównoważonego rozwoju. *Finanse*, 10(1), 11–22.
- 5) Jacob, B., Hendrick, R. (2013). Assessing the Financial Condition of Local Governments. W: H. Levine, J.B. Justice, E.A. Scorsone (eds.), *Handbook of Local Government Fiscal Health* (s. 11–41). Burlington: Jones and Bartlett Learning.
- 6) Kloha P., C. S. Weissert, i R. Kleine (2005). Developing and Testing a Composite Model to Predict Local Fiscal Distress, *Public Administration Review*, 65(3).
- 7) Nollenberger, K., Groves, M.S., Valente M. (2003). *Evaluating Financial Condition: A Handbook for Local Government* (4th ed.). Washington: International City/County Management Association.
- 8) Owsiak, S. (2016). Niekeynesowskie podejście do gospodarki i finansów publicznych. *Studia Ekonomiczne*, (294), 121–135.
- 9) Perotti, R. (2011). Expectations and fiscal policy: An empirical investigation. *Working Papers*, (429). IGER (Innocenzo Gasparini Institute for Economic Research), Bocconi University, Milano, Italy.
- 10) Shannon, C.E. (1948). A note on the concept of entropy. *Bell System Technical Journal*, 27(3), 379–423.
- 11) United Nations (UN). (1992). Rio Declaration on Environment and Development United Nations Conference on Environment and Development A/CONF.151/26 (Vol. I).
- 12) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. 2017, poz. 2077 z późn. zm.)
- 13) Zafra-Gómez, J.L., López-Hernandez, A.M., Hernández-Bastida, A. (2009). Evaluating Financial Performance in Local Government: Maximizing the Benchmarking Value. *International Review of Administrative Sciences*, 75(1), 151–167. DOI: 10.1177/0020852308099510

.....

Dr Katarzyna Wójtowicz